

Štev 3.

V Ljubljani, 15. marca 1937.

Leto 54.

Vseбина: Spomladanski izprehod po krompirjevi deželi. — Izboljšajmo kolobar. — Rezultati priznavanja krompirja za l. 1936. krompirja in pese. — Svetlobni kalič kot znak za razpoznavanje krompirjevih sort. — Krompirjeva plesen. — Spomladansko gnojenje vinogradov. — Razkuževanje zemlje v vrtnarstvu. — Žleze z notranjo selekcijo v živinoreji. — Ob 10letnici obstoja selekcijskega društva za slovensko belo govedo v Studencih pri Poljčanah. — Brez kokošnjaka ni rentabilnosti v kokošjeriji. — Čebele v marcu - aprilu. — K članku „Omejitev svobode prevažanja čebel na pašo“. — Resolucija. — Propadanje smrekovih gozdov. — Katere terjatve zastarajo v treh letih. — Društvene vesti. — Književnost.

Poljedelstvo.

Spomladanski izprehod po krompirjevi deželi.

Inž. Sadar V.

Ko pišem te vrstice, pokriva še sneg dol in breg, toda ko jih boste čitali, bo gotovo že puhtela zemlja v spomladanski soparici in bo toplo soncece že ogrevalo sveže brazde.

Tedaj jo bom mahnil čez ljubke dolenjske griče, čez kraške kotline in doline in povsod bom videl le-to sliko:

Krompirjevo njivo, plitko šele spomladi sprašeno, plevel bo še na vseh koncih in krajih gledal iz nje, ščetine prosene slame, ajdovke, celo koruznice bodo zvedavo štrlele izpod kep in brazd. Na njivi pa kopico ljudi z motiko in rovnico v roki, pa tolči, udari, razbijaj, drobi. Človeška roka naj sedaj to stori, kar bi rade volje bila storila zmrzal, pa še kako slabo, kajti naravi človek še vedno ni kos. Medtem pa sedi gospodinja v veži: na hitrico je nabrala košaro krompirja v temnem kotu v kleti, sedaj ga pa reže. V roko jemlje gomolj za gomoljem. Debel je, ker je naše sorte, beli naš domači krompir, naj mu je že oneidovec ali družbar ali kresnik ime. Celega ni moč saditi, zato pa napravi krlhje iz njega. In prav tanke in prav drobne. Bog ne daj, da bi ostalo preveč mesa na njem, dovolj je po njenem mnenju, da ima krlhelj oko, morda celo dva ali največ tri. Oko je glavno, iz njega odžene stebelce in iz krlhja sme pognati le eno stebelce. Tako misli in o tem je prepri-

čan naš Dolenjec. Tedaj rodi najboljše njegov krompir, če tvori grmič le eno samo stebelce. Nič več in nič manj. Pa le urno gospodinja. Gospodar že čaka. Družina je že izkopala jamice v vrstah, tako 15—20 cm narazen, odmerila je vrsto od vrste, tako nekako 40 cm vsaksebi. Hitro je treba krompir položiti in pokriti z zemljo.

Tako sadimo krompir na Krasu. Kaj naj porečem k tem? Za svojo osebo spoštujem prakso, kajti mislim si, da so navade v vzgajanju rastlin, ki jih ima naš kmet, plod in posledica stoletnih izkušenj. Zato le nerad kritiziram in učim nekaj boljšega dokler do dobra cele stvari ne preudarim in proučim. Skušajmo to glede načina sajenja krompirja, kakor sem ga zgoraj navedel.

Da je nesmiselno njivo za krompir prašiti šele spomladi, o tem mi ni več potrebno izgubljati besedi. Kdor je le enkrat v svojem življenju njivo jeseni sprašil in pognojil, je lahko videl ogromno razliko v pridelku. Morda bo kdo pripomnil, da jeseni še ni imel dosti gnoja. Potem je pač njegov kolobar slabo urejen. Kje bo pa vzel gnoj za koruzo? Za krompir mora biti v jeseni gnoj na razpolago, zimski gnoj pa naj bo za koruzo. Žitu dandanes vendar ne bo nihče več gnojil z gnojem!

Poglejmo nadalje globino oranja zemlje, v katero naj sadimo krompir!

Kako vpliva globina oranja zemlje na pridelek, kaže poskus: če je bila zemlja le 10 cm globoko zrahljana, je bil pridelek krompirja 27 q, pri globini 20 cm pa 86 q, pri globini 45 cm pa celo 102 q.

Drug poskus:

globina oranja	pridelek	škroba
15 cm	335 q	13.9%
40 cm	336 q	14.25%
75 cm	419 q	15.7%

Te številke nam jasno dokazujejo prednost globokega obdelanja zemlje za krompir. V splošnem lahko trdimo, da je rahljanje do 40 cm globine vedno le koristno. Kratko malo, čim bolj globoko boš zemljo obdelal, več krompirja bo dala.

Sedaj pa, kako debele gomolje ali krlhje naj sadimo? Ker so gomolji zaloge hrane, iz katere črpajo mlade rastlinice v najnežnejši dobi svojega življenja vso življenjsko moč, je razumljivo, da ta zaloga t. j. debelina gomolja ne sme pasti izpod neke določene meje. Rastlinice rabijo to zalogo v glavnem za tvorbo korenin. Čim debelejši je gomolj, tem več stebelc požene, torej tem več nadzemjskih pa tudi podzemjskih poganjkov t. j. onih, ki rodijo gomolje. Od debelejšega gomolja smemo pričakovati redno več mladih gomoljev in s tem tudi večjo skupno težo gomoljev po grmu, pač pa bo teža posameznega gomolja manjša, krompir bo torej drobnejši. Drobnejši semenski gomolji dajo manj stebelc, manj gomoljev, z manjšo skupno težo, pač pa bodo posamezni gomolji razmeroma debelejši. Najbrž je naš beli krompir prav zato tako debelih gomoljev, da pravega semenskega

krompirja, t. j. gomoljev v teži 60 do 80 g kar nič skoro ne pridelamo.

Poskusi so pokazali, da dajejo drobnejši gomolji bolj enakomerno debelo letino krompirja. Mi želimo velike pridelke, ne zahtevamo, da mora biti krompir v velikosti izenačen, saj ves krompir, — drobni, srednje debeli in debeli — prav koristno lahko porabimo na kmetiji. **Velik pridelek bomo dobili le, če bomo sadili srednje debele gomolje.**

S poskusom bi morali za vsako sorto dognati najprimernejšo debelost semena. Teh poskusov žal še nismo izvedli za naše sorte in v raznih naših krajih. Zanesljivo pa vemo po poskusih, ki so jih delali drugod z najrazličnejšimi krompirjevimi sortami, da predstavlja v večini slučajev **50 g težek gomoljček ali krljev najnižjo dopustno težo semenskega krompirja. Čim debelejši je gomolj, tem več oči ima, tem večji pridelek dá.** Poskus nam to dokazuje:

50 g težki gomolji so dali na ha
119 q gomoljev s 22% škroba,
60—70 g težki gomolji so dali na ha
147 q gomoljev s 27.2% škroba,
80—100 g težki gomolji so dali na ha
149 q gomoljev s 27.5% škroba,
120—140 g težki gomolji so dali na ha
156 q gomoljev s 29.3% škroba.

Ker so pridelovalni stroški večji, kadar sadimo debeli krompir, je gospodarsko edino pravilno, da sadimo **srednje debele gomolje, težke okoli 60—80 g**, torej kakor jajce debele in težke.

Naj nihče ne misli, da bo s sajenjem drobnih krljev na semenu kaj prištedil. Če sadi 25—30 g težke krlje, kakor je pri nas navada, jih mora seveda tudi gosteje saditi. To naš kmet prav dobro ve in rabi v tem slučaju prav tako svojih 25 do 30 q semena, kakor ga rabi, ako sadi 60—80 g težke gomolje 60×50 cm narazen.

Glede rezanja gomoljev moramo vedeti le-to: Krlji niso za seme nikdar toliko vredni kakor celi gomolji. Vsi kosi razrezanega gomolja niso enako vredni. Najslabše so popkovine, najboljše pa vrhovine. Za seme porabljamo le vrhovine, popkovine pa pokrmimo. Približno enako vredni polovici dobiš, če gomolj prerežeš podolgem. Gomoljev, lažjih od 80 g, nikdar ne režimo. 80—180 g težki gomolji poženejo 4—7 stebelc, njihove polovičke le 2—4, četrtinke pa celo komaj 2 stebli. Vrhovine debelih gomoljev, če so seveda dovolj težke, dajejo po poskusih še celo več pridelka kakor celi srednje debeli gomolji iste teže.

Naš krompir je splošno na škrobu zelo siromašen. Po poskusih naših kmetijskih poskusnih postaj vsebuje komaj 8 do največ 18% škroba, kar je zelo malo, če pomislimo, da imajo nekatere sorte v tujini do 28% škroba, poprečno pa nad 20%. **Znano je, da je temu vzrok naša planinska klima in pa pomanjkanje kalija in fosforja v zemlji.** Naš krompir je bolj voden, zato rezanje lahko naravnost škodi, ker krlji gnijejo. Posipanje krljev s pepelom ali pa kožica, ki se napravi na rezi, če krompir nekaj časa obleži na zraku, lahko deloma ščiti gomolj in prepreči gnitje. **Vsaj to naj bi delali naši kmetje in rezali krompir nekaj dni pred sajenjem, pa bi bilo že malo bolje.** Le v suho zemljo je priporočljivejše saditi neovenejene krlje.

Iz rečenega bi na kratko lahko posneli, da ne smemo saditi predrobnih krljev; krlji morajo biti najmanj 50 g težki. Najbolje je saditi cele gomolje, težke 60—80 g. Razdalja med vrstami mora biti v tem slučaju najmanj 60 cm, v vrstah pa 50 cm, tako, da torej odpade na vsako rastlino okoli 0.3 m² prostora. Čim več stebelc bo gomolj odgnal, tem večji bo pridelek. Saditi pa moramo tako gosto, da je krompirjev nasad popolnoma strnjen, da je torej zemlja čisto pokrita. To se bo pri navedeni razdalji in teži gomolja prav dobro doseglo.

O krompirjevem semenu bi se še lahko marsikaj reklo, toda danes sem hotel pokazati le na eno bitnih napak pri sajenju krompirja. O drugih pa morda zopet o priliki.

Izboljšajmo kolobar.

Inž. Sadar.

(Konec.)

Ker sem prepričan, da po večini naši kmetovalci nimajo pravilno urejenega kolobarja, menda ne bo odveč, spregovoriti o njem nekoliko besedi. Morda se bodo kmetovalci le odločili, da napravijo red tudi v tem pogledu.

V ravnini in v hribovitih krajih, kjer pripada poljedelstvu glavna vloga na kmetiji, je bilo cela stoletja vpeljana tzv. žitno gospodarstvo. Imenovano tako radi tega, ker si v tem gospodarstvu sledita zaporedoma dve žitarici, ozimina in jarina. Najbolj razširjeno je bilo tkzv. tropoljno gospodarstvo, kjer so puščali njivo eno leto na prahi, pasli na njej do kresa, nato pa jo pognojili in jeseni zasejali z ozimino. Ozimini je pa nato sledila jarina. Kolobar je bil torej:

1. gnojena praha (paša do kresa),
2. ozimina (pšenica ali rž),
3. jarina (oves ali ječmen).

Že pred sto leti se je to kolobarjenje preživelo. Puščati njivo leto dni brez koristi, pomeni za napredno gospodarstvo veliko izgubo. Nepravilna obdelava prahe pa vodi do popolnega zapleveljenja njive. V naši banovini se tako gospodarstvo še redko kje najde. V Bosni pa ponekod še velja prisilni poljski red, ki določa, da cela vas obdeluje polje po tem kolobarju, kajti paša po strni je vsej živini prosta, na strn nažene živino cela vas, nobena ograja ne pomaga, kmetovalec je pa na ta način primoran, da se ukloni večini in se drži splošno veljavnega obdelovalnega reda na polju. Trajalo bo to

tako dolgo, dokler ne bo posegla oblast vmes in ukinila prosto pašo po strni.

V tropoljskem žitnem gospodarstvu je od vsega polja odpadlo na žita 66%. Polje je bilo enostransko izkoriščano, zato gospodarski uspeh ni mogel biti zadovoljiv.

Ko je bil prisilni poljski red ukinjen in ko so kmetovalci spoznali pomen rastlin, ki zbirajo dušik in pa okopavin za kakovost obdelane zemlje in gospodarski napredek, so po večini stari kolobar zadržali, pač so ga pa spremenili v toliko, da so oddelke razpolovili, da so torej mesto treh vpeljali šest oddelkov, na oddelku, ki je poprej ležal na prahi, pa so sadili okopavine in sejali krmilne rastline. Tako je nastalo izboljšano tropoljno gospodarstvo s šestimi oddelki, ki so si sledili: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. ozimina, 4. detelja ali druge krmilne rastline, 5. jarina.

Slaba stran tega kolobarja je v tem, da sledijo okopavinam ozimine. Kakor vemo, navadno okopavine tako pozno zapuščajo njive, da je težko pravočasno v jeseni posejati ozimine. Zato je potrebno ta kolobar izpremeniti v toliko, da se za okopavinami sejejo jarine, za deteljo pa lažje sejemo ozimine. Razmerje med posameznimi skupinami rastlin ostane isto. V tem slučaju sejemo še vedno 50% žit, 25% okopavin in 25% krmilnih rastlin.

Tak ali vsaj podoben kolobar imajo še prav mnogi kraji. Kolikor je meni znano, je še udomačen v Prekmurju. Točnih podatkov za celo banovino,

žal nimamo, ker se nikdo sistematično ne bavi s proučevanjem organizacije kmetij. Največ se je s tem še ukvarjal bivši ravnatelj kmetijske šole v Sv. Juriju, inž. Petkovšek, ki je o organizaciji kmetije, zlasti kmetije v dravski banovini, napisal tudi zelo posrečeno knjižico, ki jo morem vsakomur le toplo priporočiti.

Želeti bi bilo, da bi svoje izkušnje tudi objavil kolikor se tičejo kolobarjenja v naši ožji domovini. V Avstriji postojajo posebni zavodi za proučevanje organizacije kmetij in ti zavodi so ugotovili, da kmetuje še nad 60% kmetij na Nižjem Avstrijskem po tem že tako starem kolobarju.

Vendar to poboljšano tropsko gospodarjenje še ne predstavlja najboljšega kolobarja. To gospodarjenje je opravičeno le v izjemnih slučajih, v splošnem je pa pomanjkljivo, to pa radi tega, ker polje le še preveč enostransko izrablja in ker ne izmenjava rastlin tako kakor je najboljše, namreč, da se menjajo žitarice z okopavinami, te pa s krmilnimi rastlinami.

Boljši so torej kolobarji, kjer se žitarice vedno izmenjavajo z listnatimi rastlinami, torej kjer nikdar ne sledi za žitom zopet žito.

Najbolj znano in najstarejše menjalno gospodarstvo predstavlja norfolški kolobar. Tu sledi za gnojimi okopavinami jarina, za jarino detelja, ki se seje vanjo ali sploh krmilna rastlina, za deteljo pa ozimina. N. pr. 1. gnojena sladkorna pesa, 2. ječmen, vanj se seje detelja, 3. detelja, 4. oz. pšenica.

Ali pa: 1. pognojen krompir, 2. oves, 3. grašica, 4. rž.

Prednosti takega kolobarjenja so le-te: 1. Okopavina pride na oddelek, ki je zagnojen s hlevskim gnojem. Tu najbolje uspeva in gnojenje najboljše poplača. 2. Jarina je sejana v odlično predelano zemljo, ki je brez plevela. Od nje moremo pričakovati najvišji pridelek. Krmilne rastline, ki so vrinjene med žita, dajejo temu kolobarju prav posebno vrednost, seveda, če sejemo rastline, ki nam zbirajo dušik v zemlji (detelje, stročnice). V jarino vsejana detelja se zavarovana v svoji nežni mladosti pred sušo. 4. Ozimina sicer stoji na koncu tega kolobarja, torej zadnje leto, vendar lepo uspe, ker so krmilne rastline zanjo odlični predsadeži.

Ker se menjajo rastline s plitkimi koreninami z onimi, ki poganjajo korenine globoko v zemljo, zemljo bolje izkoristijo in bolje izrabijo tudi vlago iz zemlje, trpe torej manj radi pomanjkanja vlage. Kako izboren je ta kolobar nam dokazuje dejstvo, da pridelamo z njim vsaj prav toliko, če še ne več žita kakor v starem tro-

poljnem gospodarstvu, kljub temu, da je površina žitaric padla od 66% na 50%. **Pravo menjalno kolobarjenje je torej najboljše in najbolj vredno, da se povsod vpelje.**

Norfolški kolobar ima pa le eno slabost, namreč da sledi detelja že čez štiri leta na istem oddelku. Tega pa detelja ne prenese. Detelja sme priti le vsako šesto leto na isto njivo. Zato se je kmalu uveljavilo šestletno menjalno kolobarjenje, v katerem je lahko bolj povdarjeno pridelovanje krmilnih rastlin ali pa okopavin. Prvi kolobar (bolj za krmo) izgleda takole: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. detelja, 4. ozimina, 5. krmilna rastlina (malo pognojena), 6. ozimina. V tem je 50% žit, 37% krmilnih rastlin in 13% okopavin.

V drugem, usmerjenem bolj na okopavine, si pa sledijo: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. detelja, 4. ozimina, 5. okopavina, malo pognojena, 6. jarina ali ozimina. V tem je pa 50% žit, 37% okopavin in 13% krmilnih rastlin.

Ta dva kolobarja sta prav posebno prikladna za kmečka gospodarstva, ker je prehod od tropskega gospodarstva na to menjalno šestletno kolobarjenje zelo enostaven in zelo lahek. Število oddelkov je namreč v obeh slučajih isto. Razen tega pa dopuščata oba vsestransko prilagoditev na različne, menjajoče se potrebe obrata. Od jakega pridelovanja krme se brez nadaljnega lahko preide na močnejše pridelovanje okopavin in obratno, ne da bi bilo potrebno pri tem kolobar le količkah izmenjati.

Med ta dva okvirna kolobarja spada tudi sledeči podrobni kolobar, ki bi ga toplo priporočal za naše razmere, in sicer: 1. gnojen krompir ali koruza, 2. oves ali ječmen, 3. detelja, 4. oz. pšenica, 5. mešanica rži z grašico ali gnojena zelena koruza, 6. oz. rž ali oz. pšenica.

Prav tako ta-le: 1. gnojena pesa, ječmen, vanj vsejana detelja, 3. detelja, 4. oz. pšenica, 5. gnojen krompir ali zelena koruza, 6. oves ali oz. pšenica.

Strnišča ne bomo puščali v naših razmerah nikdar prazna. Ali bomo sejali repo, ali ajdo ali inkarnatko ali pa — zlasti na peščenih zemljah — rastline za zeleno gnojenje. Seveda

moramo zemljo temu primerno tudi močnejše gnojiti, ker jo letno dvakrat izrabljamo. Ajdo bomo navadno sejali za ržo, repo za pšenico, za ječmenom ali pa ržo in pšenico tudi lahko še zeleno koruzo za kislo krmo itd.

Inž. Petkovšek priporoča le-ta kolobar: 1. detelja, 2. okopavine, 3. žito, 4. okopavina, 5. žito (okopavina), 6. žito z vsejano deteljo.

Nadalje priporoča le-ta osemletni kolobar: 1. deteljna mešanica, 2. deteljna mešanica, 3. pšenica, 4. koruza, 5. pšenica, 6. krompir, 7. ječmen, 8. oves z vsejano deteljno mešanico.

In pa le-ta desetletni kolobar z lucerno: 1.—3. lucerna, 4. pšenica, 5. koruza, 6. rž, 7. krompir, 8. ječmen, 9. krompir, 10. oves z lucerno.

Če želimo imeti petletni kolobar, ga prav lahko napravimo iz norfolškega tako-le: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. detelja, 4. ozimina, 5. ozimina ali jarina. Na sličen način se petletni lahko izpremeni v šestletnega: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. deteljna mešanica, 4. deteljna mešanica, 5. ozimina, 6. ozimina ali jarina.

Lahko tudi: 1. gnojena okopavina, 2. jarina, 3. detelja, 4. ozimina, 5. gnojena okopavina ali krmilna rastlina, 6. jarina ali ozimina, 7. ozimina ali jarina.

Ako je dovolj gnoja na razpolago, se včasih lahko izjemoma tako-le kolobarji: 1. okopavina (krompir), 2. okopavina (pesa), 3. ječmen ali oves, 4. krmilna rastlina ali detelja, 5. ozimina.

Tako sem navedel nekoliko okvirnih in podrobnih kolobarjev, ki bi prihajali v poštev za naša kmečka posestva. Želeti bi bilo, da kmetovalci sedaj tekom zime primerjajo kolobar, ki ga imajo na svoji kmetiji s temi predlogi. Morda bodo našli, da v tem ali onem predlogu potrebuje popravila. Želeti bi bilo, da se kmetovalci o tem predmetu tudi malo oglasijo in kaj napišejo. Vsestransko razmotrivanje te za kmetijstvo tako važne gospodarske uredbe bo vsekakor koristno. Zlasti bi bilo zanimivo zbrati za naše razmere značilne kolobarje in jih malo prerešati. Zlasti med narodom delujoči kmetijski strokovnjaki naj bi posvetili temu vprašanju vso pozornost.

Rezultati priznavanja krompirja za leto 1936.

Osrednji komisiji za semenogojstvo je bilo v letu 1936. prijavljenih v priznavanje skupaj 49 nasadov krompirja, ki so bili dvakrat pregledani na njivi od dvočlanskih prizna-

valnih komisij, in sicer v prvi polovici julija in tik pred zrelostjo. Od teh je bilo poslanih v analizo kmetijski poskusni in kontrolni postaji 36. Na seji komisije dne 11. marca t. l. je

bilo končno veljavno priznanih 33 nasadov, in sicer:

Tek. št.	Ime	Kraj	Pošta	Sorta
1	Šipic Miha	Češnjevk	Kranj	oneidovec
2	Udir Jožef	Spodnja Besnica	"	"
3	Šink Jožef	"	"	"
4	Draksler Anton . .	Mavčice 7	Stražišče	"
5	Kuralt Jožef	Žabnica	Škofja Loka	"
6	Vehovec Marija . .	Voklo 26	Senčur pri Kranju	"
7	Semenogjska postaja	Beltinci	Beltinci	kresnik
8	Kmetijska šola . .	Rakičan	Murska Sobota	pozni rožnik
9	Varga Štefan	Pertoča	Rogaševci	jubel
10	Korpar Josip	Oslušovci	Vel. Nedelja	kresnik
11	Korpar Ferdo	"	"	"
12	Prelog Franc	Zagojčiči	Moškanjci	oneidovec
13	Erkart Štefan	Sp. Jablana	Cirkovci	kresnik
14	Erkart Štefan	"	"	jubel
15	Vinko Anton	Lancova vas	Št. Vid pri Ptuj	oneidovec
16	Cvitanč Juro	Guštanj	Guštanj	kresnik
17	Osiander Ernest . .	"	"	rožnik
18	Osiander Ernest . .	"	"	kresnik
19	Osiander Ernest . .	"	"	Böhmov rani
20	Kuhn Josip	Razvanje	Hoče	oneidovec
21	Supanc Pea	Marenberg	Marenberg	kresnik
22	Supanc Pea	"	"	Böhmov rani
23	Supanc Pea	"	"	jubel
24	Zajc Anton	Dol pri Gradišču	Št. Vid pri Stični	oneidovec
25	Kmetijska gospodarska zadruga	Št. Vid pri Stični	"	"
26	Pevc Ignacij	"	"	"
27	Kregar Ivan	Savljice	Ježica	"
28	Gospodarska zveza .	Vič	Ljubljana	oneidovec
29	Gospodarska zveza .	"	"	kresnik
30	Gospodarska zveza .	"	"	Böhmov rani
31	Ratej Jernej	Suhadol	Loče	jubel
32	Kac Franc	Dobrova	Rače	"
33	Bauman Štefan . .	Rače	"	"

Priznali so se le nasadi čistih sort, kjer je krompir dobro skalil, kazal krepko, enakomerno rast in ni bil napaden po boleznih ter rodil v posameznih grmušljah zadostno število zdravih, dobro razvitih gomoljev. Zaradi ugotovitve teh lastnosti na njivi so se upoštevali med drugimi tile znaki: čistost sorte, izenačenost v rasti, odstotek praznih mest, slabih rastlin in posameznih glivičnih bo-

lezni ter povprečno število gomoljev na rastlino; pri analizi v poskusni in kontrolni postaji pa izenačenost gomoljev, teža 50 gomoljev, lastnosti kože, mesa in očes, škrobnost in bolezn.

Od priznanih nasadov je banska uprava odkupila od 23 proizvajalcev skupaj 1980 q krompirja za seme, ki ga bo razdelila med kmetovalce v vseh srezih banovine.

Ing. P. S.

Svetlobni kalič kot znak za razpoznavanje krompirjevih sort.

Ing. I. Zaplotnik.

Našim potrebam je do nedavnega popolnoma zadostovalo, če smo rekli „beli krompir od tod in tod“. Vsi smo vedeli, kakšen je ta krompir po obliki, rasti, po okusu in po drugih lastnostih. Razen barve kože smo še upoštevali ranost in smo rekli: „rani

rožnik“ za razliko od poznega rožnika. Vselej pa smo že pod nazivom rožnik razumevali krompir z rdečo kožo. Na barvo mesa se pri naših nazivih nismo ozirali. Razen rožnika, ki je imel čisto rdečkasto navdahnjeno meso so imeli vsi naši

krompirji belo meso. Le kifeljčar, ki smo ga tu pa tam imeli na vrtu bolj radi lepšega, je imel rumeno meso. Rumeno meso so imeli še oni gomolji krompirja z belim mesom, ki so bili delj časa na svetlobi. Vsi vemo, da imajo taki krompirji slabši, neprijeten okus. Ker pa so imele naše gospodinje priložnost poznati samo krompir z belim mesom, so si polagoma privzgojile predsodek, da je krompir z rumenim mesom slabšega okusa — menda mislijo, da je pri sortah z rumenim mesom rumena barva povzročena po svetlobi in, da to ni sortna lastnost.

Zadnje čase pa so naši priljubljeni krompirji začeli bolj in bolj kazati znake bolezni in pešanja. Vse pogostejše se pojavlja potreba, da se najde primerno nadomestilo. Ker pa je v inozemstvu, kamor hodimo mi iskat nove krompirjeve sorte, istih na stotine, in bi se gojitelji krompirja z enostavnimi označbami glede barve, oblike in ranosti posameznih sort ne mogli med seboj sporazumeti, dajejo svojim krompirjem sortam posebno imena kot n. pr. jubel, voltman, parnasija, legijon, industrija, erstling itd. Ker so si take, po lastnostih včasih popolnoma različne sorte, po barvi kože in mesa, po obliki gomolja, po legi očes in njihovem številu često precej podobne ali celo enake, so znanstveniki kakor tudi praktiki iskali še drugih znakov, po katerih bi mogli posamezne sorte krompirja med seboj ločiti, že po pregledu gomoljev, da bi ne bilo treba dotičnega krompirja saditi in opazovati rasti, listov, stebel in cveta. Tudi ni oblika gomoljev in lega očes povsem stanovitna, marveč se v različnih zemljah precej spreminja. Tak znak, ki je viden po razmeroma enostavni pripravi že na gomolju, je svetlobni kalič.

Svetlobni kalič imenujemo poganjke krompirja, ki jih dobimo, če damo krompirjeve gomolje na mesto, ki je dovolj toplo, da morejo odganjati, in ki se da vsaj od časa do časa osvetliti. V takih okoliščinah krompir kmalu požene kaliče, ki pa niso beli kakor tedaj, če se krompir nahaja v temni kleti, temveč so barvasti. Barve kaličev pa so pri raznih sortah različne. Precej različna je tudi njihova oblika.

Na svetlobnem kaliču ločimo tri dele: spodnji, srednji in vrhnji del. Spodnji del je, bi rekel, podlaga korenin, vrhnji je začetek stbla in listov, medtem ko tvori srednji mejo ali bolje prehod od korenin k stebelu. Srednji del je vedno zelen, dočim imata spodnji in vrhnji del za dolo-

čeno sorto karakteristično barvo. Najbolj karakteristične barve so: zelena, rdeče vijoličasta in vijoličastomodra. Rdečevijoličasta in vijoličastomodra barva se pojavljata v raznih odtenkih, vendar pa pri določeni sorti vedno enako. Na spodnjem delu kaliča se kar kmalu pojavijo svetlejšje bradavice — to so začetki bodočih korenin. Pri nekaterih sortah se pojavijo razen teh bradavic še karakteristične svetle pike. Vrhnji del, bodoče steblo in listi, se razvija pri posameznih sortah precej različno: pri nekaterih sortah ostane šop

listkov dolgo časa zaprt — tvori nekakšno konico, dočim se pri drugih ti drobni lističi kmalu razpustijo in tvorijo nekakšno rožo. Tudi rast svetlobnega kaliča je pri raznih sortah različna: pri nekaterih, zlasti ranih sortah, kalič raste mnogo hitreje, kot pri drugih, večinoma poznih sortah.

V naslednjem naj sledi opis svetlobnega kaliča naših navadnih sort, kakor tudi onih, ki jih v zadnjih časih pri nas poskušajo. Vpošteval pa sem seveda samo one sorte, od katerih imam po nekaj gomoljev na razpolago:

Štev.	Sorta	Barva kaliča		Poprečna dolžina po 34 dneh mm	Oblika spodnjega dela	Dlakavost	Opombe
		spodnji del	vrhnji del				
1	Rani rožnik	rjavordeč	motno rjavozelen	15 — 18	podolgast	srednje	
2	rdeči (pozni rožnik?)	lilastordeč, pozneje živo rjavordeč	lilastordeč, pozneje umazano rjavozelen	18	okroglasto koničast	malo	malo kali
3	Böhmov rani	zelen, pozneje rumeno zelen	zelen	10	podolgast	"	
4	erstling	svetlolilastordeč, pozneje rjavozelen	rjavkasto zelen	12 — 13	"	zelo	
5	kresnik I.	svetlo lilastordeč, pozneje	zelen	8	okrogel	malo	
6	kresnik II.	motno rožnato	"	9	"	"	
7	kresnik III.	zelen	"	9 — 11	"	srednje	
8	kresnik IV.	svetlolilastordeč, pozneje	"	10	"	malo	
9	oneidovec I.	motno rožnato	"	8	"	"	
10	oneidovec II.	zelen	"	7	"	"	
11	oneidovec III.	vijoličasto moder	vijoličasto moder	10	"	"	
12	bintje	"	"	12	ovalen	zelo močno	
13	borgher	"	"	10	podolgast	zelo	
14	industrija	"	"	7	okrogel	malo	
15	jubel	rdečkastorjav	rdečkastorjav	12 — 19	podolgast	"	
16	elia	motno rdečkasto zelen	motno rdečkasto zelen	15	valjast	srednje	vrhnji del močno razvit
17	Voran	rdečerjav	rdečerjav	9 — 16	"	"	malo kali
18	plavi	vijoličast	vijoličast, pozneje umazano zelen	9	okrogel	malo	
19	Arron crest	rdečkasto rjav	rdečkasto rjav	14	valjast	srednje	

Vzorci za določitev svetlobnega kaliča so bili vzeti iz poskusov kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani (štev. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 18 in 19), in iz vzorcev osrednje komisije za semenogojstvo — Okosem (štev. 7, 8, 11, 15, 16 in 17). Celoten poskus je bil začel 21. I.; prvič so bili kaliči pregledani 14. II., drugič pa 24. II. Kaliči so se določevali na 5 srednjih, dobro razvitih gomoljih vsake sorte. V primerno

deščico se zabije potrebno število žebeljev; na vsak žebelj se nabode po en gomolj tako, da je hrbtni del obrnjen navzgor. Nato se deščice z gomolji postavijo na določeno mesto.

Kakor je razvidno iz razpredelnice, je svetlobni kalič res v večini preskušanih primerov precej zanesljiv znak za ločitev krompirjevih sort. Ne moremo pa s pomočjo svetlobnega kaliča razločevati oneidovca in kresnika.

Krompirjeva plesen.

Ing. Lojze Prezeli, zasebni fitopatolog.

Ena najhujših krompirjevih glivičastih bolezni, ki napada listje, stebelca, kot tudi gomolje, je krompirjeva plesen (*Phytophthora infestans* DB.). K nam je prišla ta zajedalka iz Amerike okrog 1830, kot poročajo iz republike Čile. Strokovnjaki pa so to bolezen prvokrat opisali šele leta 1845, torej 15 let pozneje. V Evropi se je močno razširila in je par desetletij prav resno ogrožala uspešno pridelovanje krompirja.

Ta glivičasta bolezen ne nastopa vsako leto enako močno. Posebno nevarna je v letih, ko prevladuje vlažno in toplo vreme. Način življenja te škodljivke je do danes precej natančno raziskana in opisana, vendar nam vkljub temu nekatere podrobnosti še niso točno znane. Na razpolago nam je precej siguren načrt borbe s to škodljivko, kako se je obratovati in si tako vsaj s te strani zagotovimo višino in kakovost pridelka.

Napadeno krompirjevo gomolje ima na svoji površini posamezne, temne, umazano-rujave, nekoliko udrte lise, ki nimajo stalne oblike. Ako tak gomolj prerežemo, opazimo takoj pod lupino rjasto-rujave lise v krompirjevem mesu, ki pa ne sežejo daleč v sredino gomolja. Ako si te lise na gomoljih ogledamo pod drobnogledom, zapazimo koreninasto razraslo podgobje zgoraj omenjene glivice. Te pege na gomoljih predstavljajo zelo nevarno mesto za novo okužbo s strani še drugih glivic, posebno še s strani bakterij, ki povzročajo gnilobo. Tako napadeno gomolje nam ob vlažnem vremenu zgornje že na njivi, za slučaj pa, da smo ga shranili v vlažni in topli kleti, se glivica kot tudi omenjena bakterija razvija naprej in nam lahko uniči ves pridelek.

Ako spomladi posadimo bolno gomolje, prične glivica novo življenje. V suhi in hladni kleti sicer ni stvarjala tekom zime novih trosov in se torej v shrambi ni množila. Ko pa pride gomolje ob saditvi v zemljo, raste skupno z njim tudi glivica in že takoj v začetku razvoja same rastline okuži mlade poganjke.

Glivica raste in se razrašča, vendar opazimo pege na listih šele koncem julija in v avgustu. Navadno zapazimo sredi avgusta, da se listje z roba proti sredini suši. Na sicer temno zelenih listih se širijo v isti smeri temne, črnkastorjave, suhe lise. Te lise se ob vlažnem in toplem

vremenu kaj hitro razraščajo in prekrijejo v kratkem času vso listno površino ter tako povzročijo odmiranje rastlinskega nadzemnega dela, ki nato počrni.

Glivično podgobje je v listih prav slikovito razpredeno med stanicami, v takozvanih staničnih prohodih. S posebnimi črpalnimi napravami odvzema zajedalka rastlini njene sokove, jo tako slabi in uničuje. **V enem samem tednu nam more ta glivica uničiti obsežna krompirjeva polja.** Kadar pa sledi vlažnemu vremenu suho podnebje, bolezen zgubi na svoji moči, uničeno listje in steblovje pa se seveda posuši.

Na spodnji strani še omenjenih listnih lis zapazimo na njihovem robu, posebno ob vlažnem vremenu, nežen, sivo-belkast, plesni podoben venec. Pod drobnogledom vidimo, da ni ta sivobelkasti venec nič drugega kot nepregledno število vejnatih razraslih trosonoscev, ki nosijo na svojih okrajnih limoni podobne trose, tkzv. trosne matice. Ti trosonosci prihajajo na listno površino skozi listne reže in tvorijo s trosnimi maticami že opisani venec. Če prevladuje bolj suho vreme, tega venca s prostim očesom niti ne opazimo. Ob takem vremenu se bolezen počasi širi, včasih pa celo preneha. Listje, kakor tudi stebelca, ne počrne in predčasno ne odmrjejo.

Ob vlažnem in toplem vremenu glivica ne uniči rastlini samo listja, temveč napada tudi stebelca in samo gomolje, ki ne leži globlje v zemlji. **Cima v takem slučaju počrni, zgubi ali se posuši.** Tako je skrajšala glivica rastlini življenjsko obdobje za štiri do pet tednov. Razumljivo je, da nam ob takih življenjskih pogojih rastlina ne vrže pričakovanega pridelka, ker pač poprej preneha z rastom, to je z zbiranjem hrane, ki jo krompir, kot to vemo, kopiči v gomoljih, radi česar ga tudi gojimo.

Trosonosci, kot smo že omenili, prihajajo na dan iz notranjosti lista, kot nekaki poganjki glivičnega podgobja in sicer skozi listne reže, na spodnji listni strani. Posamezne vejice vejnato razrastlega trosonosca nabreknejo in končno odpadejo. To so trosne matice ali konidije, ki jih veter raznaša na vse strani. V kapljici vode se te konidije razpočijo in vsebina — drobno trosje — se sprosti. To trosje je zelo zanimivo. Vsak tros ima po dve nežni nitki, s pomočjo katerih se giblje v kapljici vode ali pa roji (plava) v ozračju. Tako se giblje nekako pol ure, nakar izgubi obe nežni nitki. V slučaju, da je ta trossek našel v tem času zdrav del lista, ste-

belce ali pa gomolj, požene cevki podoben, nežen izrastek skozi listno režo v notranjost lista, ali pa predero slabše razvite zunanje stanice in se na ta način zavleče v notranjost. Ta cevka-kalček tega neznatnega trosja se prične na vse strani razraščati in ob dovolj vlažnem in toplem vremenu se kaj kmalu pojavi na novo okuženem delu rastline znak bolezni, že omenjene lise. Glivica posamezne stanice popolnoma izsesa, nakar porjave in odmrjejo.

Trosne matice, ki so padle s spodnje listne strani na tla, se v vlažni zemlji prav tako razpočijo in iz njih izleti že omenjeno trosje, ki okuži gomolje, katero se nahaja na površini, ali pa njej zelo blizu (okrog 10 cm). Dež, odnosno voda prenaša to trosje z višje ležečih njivskih predelov v nižje, jemlje ga pa tudi seboj, ko se cedi v zemljo. To pride še prav posebno do veljave na lahkih, peščenih zemljiščih. Radi tega so tudi krompirišča na lahkih, peščenih zemljah bolj močno napadena s to glivico kot pa ona, na težkih, zbitih, mokrih, hladnih tleh, ki ne podležejo tako močno tej bolezni.

Z dolgoletnimi raziskavanji se je ugotovilo, da so nekatere krompirjeve sorte bolj, druge zopet manj odporne napram tej bolezni. Radi tega moramo vselej saditi v odrejenem okolišju one krompirjeve sorte, ki so se izkazale v njem kot najbolj odporne proti krompirjevi plesni. Pri tovrstni odločitvi moramo seveda upoštevati tudi druga važna svojstva posameznih krompirjevih sort kot n. pr.: okus, višino pridelka, čas zoritve, količino škroba, beljakovine itd.

Iz omenjenega razvoja te glivičaste bolezni razvidimo, kako velikega pomena je zdravo gomolje za bodočo letino. **Prav tako moramo tudi pravilno kolobariti,** kajti dokazalo se je, da more glivica prezimiti v obliki podgobja tudi na njivi zaostalem plevelu, ki ostane spomladi ob nepravilnem obdelovanju zemlje na površini in ki more tako nov nasad krompirja ponovno okužiti.

Velikega pomena je nadalje tudi okolnost, da sežgemo na njivi stebelca in listje nekako 14 dni pred samim kopanjem krompirja. Na ta način onemogočimo okužbo zdravega gomolja s trosnimi maticami, odnosno z drobnim trosjem, ki se nahaja na odmrlem nadzemnem delu. Te trosne matice-konidije, kot so to poizkusi dokazali, ostanejo namreč pri življenju tja do novega leta, do januarja.

Nadalje moramo takoj pri kopanju krompirja odbrati vse bolno in sumljivo gomolje, ki ga čimprej porabimo in to vselej v kuhani obliki. Le tako namreč najbolj gotovo uničimo trosne matice, ki predstavljajo še v kleti veliko nevarnost za novo okužbo.

Krompir moramo vselej hraniti na suhem prostoru, v katerem ni ne pretoplo (ne več kot 8°C), ne prehladno (ne manj kot -1°C). S poskusi je namreč dokazano, da more glivica ob zadostni vlagi in toplini uspevati in se množiti tudi v shrambah. Prav lahko nam samo par bolnih gomoljev uniči tekom zime ves pridelek, če je klet, odnosno shramba primerno vlažna in topla.

Obramba:

a) sadimo vselej le zdravo gomolje,

b) kadarkoli smo v dvomu, se obrnimo za nasvet na strokovnjaka-fitopatologa, ki bo sumljivo gomolje preiskal,

c) pravilno kolobarimo,

d) krompir sadimo po možnosti na suhih, peščenih, na vse strani vetru odprtih njivah,

e) s hlevskim gnojem gnojimo vselej že jeseni. Z umetnimi dušičnati gnojili ne gnojimo premočno, ker se je pokazalo, da obilica dušika v zemlji bolezen pospešuje. Vsekakor pa gnojimo s fosfornimi gnojili, ki jakost bolezni zmanjšujejo.

f) krompir osipavamo in ga tudi radi tega ne sadimo preblizu skupaj (vrsta od vrste naj bo 60 do 80 cm),

g) sadimo krompirjevi plesni odporne sorte,

h) nekako 14 dni pred izkopanjem pridelka sežgemo vso listje in steblovje,

i) če je mogoče, pred saditvijo razkužimo gomolje z namakanjem 2 uri dolgo v topli vodi, ki je segreta na 45°C. Voda ne sme biti pod nobenim pogojem bolj vroča. Posodo, v kateri krompir namakamo, pokrijmo, ter z dolivanjem vroče vode vzdržujemo toploto na 45°C. Predno stresemo gomolje v vodo, ga imejmo 24 ur v topli sobi, da se tako nekoliko ogreje.

S tem postopkom uničimo podgobje glivice, sposobnost kalitve pa ostane nezmanjšana. Namakanje se je izkazalo celo kot koristno.

j) Takoj, ko opazimo lise na listih (bolje je seveda že poprej, nekako koncem julija, v sredini avgusta, kakršno je pač vreme), škropimo krompirišča z 1% bakrenoapneno (bordoško) brozgo. V Ameriki, pa tudi v

nekaterih evropskih državah je škropljenje krompirja splošno v rabi. Krompirjeve njive škrepe pravtako kot škropimo pri nas splošno vino-grade.

k) tri tedne za tem prvim škropljenjem moramo ponovno škropiti, pravtako z 1% bordoško brozgo. Če pa je vreme deževno, storimo to že

poprej. Po potrebi ponovimo ta postopek še v tretje. Na 1 ha računamo 400—500 l brozge.

Omenjena glivica napada poleg krompirja tudi paradižnik in nam tudi na tej kulturi povzroča vsako leto veliko škodo. Znaki same bolezni, kot tudi njen razvoj in obramba so isti kot pri krompirjevi plesni.

Spomladansko gnojenje krompirja in pese.

K. P.

Krompir je prav gotovo ena najvažnejših kulturnih rastlin v Sloveniji. V letu 1936 je bilo 56.000 hektarjev posajenih s krompirjem v Dravski banovini. To jasno dokazuje, da je krompir eden od glavnih virov dohodka slovenskega kmetovalca. Danes se tudi v drugih krajih države sadi mnogo krompirja n. pr. v Podravini, kateri spodirva na trgu naše dobre vrste. Konkurrirati bomo mogli le, če pridelovalne stroške razdelimo na večjo množino pridelka, da ga bomo mogli potem prodajati tudi po nižji ceni brez zgube. Vprašanje rentabilnosti krompirjeve produkcije zavisi v mnogem od količine pridelka sposobne za trg, bilo za ljudsko hrano ali pa za seme. To vprašanje je potem takem tesno zvezano s pravilno pridelano krompirjevo rastlino ali z gnojenjem.

Če pridelamo 200 q krompirja, odvzamemo s tem zemlji sledeče količine glavnih hranilnih snovi: 100 kg dušika (skoraj 600 kg apnenega dušika), 40 kg fosforne kisline (enako 250 kg superfosfata) in 180 kg kalija (odgovarja 450 kg 40% kalijeve soli). Iz tega se vidi, kako velike količine hranilnih snovi krompir potrebuje, in da mu je potrebno največ kalija.

Če gnojimo krompirju samo s hlevskim gnojem, mu damo s tem komaj polovico potrebne hrane. 250 q hlevskega gnoja vsebuje kakih 125 kg čistega kalija. Od tega pride, kakor je vsakemu kmetovalcu znano, v prvem letu gnojenja samo polovica do delovanja, to je kakih 60—70 kg. Treba je torej dodati še 250—300 kg 40% kalijeve soli po enem hektarju (160 kg po oralu), če hočemo imeti največji pridelek prvovrstne kakovosti, oziroma res dober semenski krompir, saj je znano, da spada krompir med one rastline, ki rabijo mnogo kalija.

Poleg kalija je krompirju potrebno še dovolj dušika in fosforne kisline. Poskusi so dokazali, da je potrebno po enem hektarju poleg 250—300 kg

kalijeve soli, še kakih 200 kg apnenega dušika in 200—300 kg superfosfata.

Če gnojimo krompirju samo s hlevskim gnojem, v večini slučajev ne pridelamo kakovostno najboljši krompir. Samo s pomočjo pravilne

uporabe umetnih gnojil, po principu polnega gnojenja, zamoremo vse nedostatke gnojenja s hlevskim gnojem nadomestiti.

Pesa zahteva istotako kot krompir izredno mnogo rastlinske hrane. 500 q pese po enem hektarju odvzame zemlji ravno toliko dušika in fosforne kisline, kakor smo to omenili pri 200 q krompirja. Kalija pa še mnogo več, in sicer 250 kg čistega kalija, kar odgovarja malo več kot 600 kg 40% kalijeve soli.

Pesi gnojimo poleg hlevskega gnoja istotako, kakor smo to priporočili za krompir, samo je potrebno, da se količina kalijeve soli še poveča. Poskusi so dokazali, da dosežemo najboljši in največji pridelek tedaj, če po enem hektarju raztrosimo 400 kg (ali 220 kg po enem oralu) — 40% kalijeve soli.

Sl. 4. Gnojilni poskus na krompirju

izveden leta 1936. na posestvu gospoda Žabkar Antona v Črncih pri Brežicah.

Polnognojeno po enem hektarju z:	Brez umetnih gnojil,
200 kg apnenega dušika,	gnojeno samo s hlevskim gnojem.
200 kg superfosfata in	Pridelek gomoljev po enem hektarju:
400 kg 40% kalijeve soli.	31.240 kg 17.300 kg

Večji pridelek na polnognojeni njivi 13.940 kg gomoljev.

Vrednost tega večjega pridelka 8340 Din računajoč 100 kg po 60 Din.

Stroški umetnih gnojil in stroški gnojenja ca 1200 Din.

Travníštvo.

Za pridelovalce travnih semen.

Ing. I. Zaplotnik.

(Konec)

Za točno oceno vrednosti nekega semena je poleg odstotka čistote važno vedeti, kakšne narave so primesi, nečistota. Nečistota se v glavnem sestoji iz treh različnih skupin primesi: mehanične primesi, zrnje drugih kulturnih rastlin in plevelno zrnje. K mehaničnim primesim prištevamo: prst, kamenje, pleve, slamo, poškodovano zrnje, gluho in zelo slabo zrnje, in podobne stvari. Mehaničnim primesim pravimo tudi neškodljive primesi, to pa zato, ker tvorijo pri vsakem semenu oni del, ki ne koristi in ne škoduje, ki je torej rekoč mrtev. — Seveda, škoduje končno le, ker ga moramo prav tako

plačati, kot pa dobro zrnje. K zrnju drugih kulturnih rastlin prištevamo vse zdravo neplevelno zrnje, ali pa samo zrnje rastlin, ki so bodisi po rasti, bodisi po uporabi dotičnemu semenu sorodne. K plevelnemu zrnju prištevamo vse seme nekoristnih rastlin. Toliko pojasnil glede čistote in ocene raznih primesi.

Končno pogledimo še katero zrno smatramo za kalivo, t. j. tako, da ga pri oceni kalivosti prištevamo k dobrim. Za kalivo smatramo vse ono zrnje, ki pokaže na kališču v določenem času gotovo rast: da požene korenine in klice. Vse, kar po določenem času ne ustreza tej zahtevi,

smatramo za ostanek, ki nima vrednosti. Edino pri stročnicah prištejemo določen del trdih zrn, t. j. takih zrn, ki sploh niso vpila vode in se niso napela, k izklilim zrnom, ker smatramo, da nekatera teh zrn v zemlji utegnejo kaliti. K nekalivim zrnom prištevamo: bolno zrnje, zrnje, ki je sicer vsrkalo vodo, pa ni poglajalo korenin, ali kalic; zrnje, ki ima polomljene koreninice, ali polomljeni obe kalici in končno tudi ono izklilo zrnje, ki kaže bodisi na korenincah bodisi na kalicah znake nevarnih boleznih.

Po teh predhodnih razlaganjih preidimo zdaj k praktični uporabi! Najlepše in najrazumljiveje kar na zgledih. Zato bomo tu pretresli nekaj zgledov, na podlagi katerih bomo lahko ukrenili potrebno, da pridelamo seme, ki bo ustrezalo normam.

Dobim v preiskavo vzorec pasjega repa. Čistota 73%, norme zahtevajo 90%, vzorec ima torej celih 17% premalo. Kakšne so primesi? Vseh 27% same prazne luščine pasjega repa. V tem primeru se je dalo pomagati: z yetrom se prazne luščine lahko odstranijo. Toda pridelek je bil seveda potem za toliko manjši. Je pa tu še ena pomoč, ki pa mora seveda priti davno prej: pravilna prehrana. Za tvorbo zrnja in pravičen razvoj istega ne sme manjkati fosforja. Torej: z zadostnim gnojenjem s fosfornimi gnojili lahko zmanjšamo nečistoto, in sicer oni del mehaničnih primesi, ki ga tvorijo prazne luščine in gluha zrna, če gnojimo pravočasno: spomladi pred pridobivanjem semena.

Drug primer: dva različna vzorca pasje trave. Prvi ima čistoto 65%, drugi pa 62.5%. Norme zahtevajo 77%. Naša vzorca sta torej premalo čista, prvi za 12, drugi pa za 14.5%. Oba vzorca vsebujeta precej plev, in mnogo semena angleške ljujke. Tu gre z naknadnim čiščenjem že težje. Brez posebnih težav pa bi se moglo pridelati čisto seme, če bi se pravočasno posevek oplelo, t. j. odstranilo ljujko. Tudi pri žetvi se še more z nekaj dobre volje mnogo pomagati: pasja trava je večja od ljujke in raste v močnih šopih. Zato bi je pri žetvi ne bilo tako težko ločiti od ljujke. Pozneje skoro ni več mogoče.

Tretji primer: vzorec francoske pahovke ima 60.4% čistote. Za norme je potrebno 70%. Vzorec ima torej 9.6% premalo. Primesi so pleve, slama in seme mehke stoklase. Seme francoske pahovke je zelo težko čistiti; še težje pa je, odstraniti iz njega mehko stoklase. Mehka stoklasa je manjvredna trava. Na tra-

višču se prav lahko spozna in lahko loči od ostalih trav. Zato bi bilo na mestu, da se pravočasno odstrani. Če moremo opleti njivo prosa, prav gotovo tudi moremo opleti njivo francoske pahovke.

Četrti primer: vzorec rožičkaste nokote ima 83.25% čistote mesto normalnih 97%, torej 13.75% premalo. Primesi: lakota, kislica, trpotec, torej plevel. Samo plevel posevka more zagotoviti primerno čist pridelek. Poznejše čiščenje zrnja od lakote je skoro nemogoče, ker imata obe rastlini enako debelo seme.

Peti primer: vzorec pahovke (nekateri pravijo zlati oves) ima 49% čistega zrnja mesto 75%, torej kar 26% premalo. Primesi: pleve, listi, cveti, slama prave pahovke, nič drugega. Iz vzorca se da razpoznati, da je posevek neenakomeren: poleg delov latja, iz katerega je izpadlo že vse zrnje, najdemo late s pol razcvelimi cveti. Razen neenakomernosti posevka je videti, da je bil zamujen najugodnejši trenutek za žetev: najboljše zrnje je že izpadlo. Posledica: slame in plev je več kot čistega zrnja.

Pa še dva primera pomanjkljive kalivosti! Vzorec angleške ljujke, diši po zatochem, ne vzbuja zaupanja, da bo dobro kalil. In res, mesto 82% kali samo 65%, torej 17% premalo, med tem ko sosedova angleška ljujka kali z 91%. Tu more biti krivo dvoje: bodisi, da je bila ljujka prevlažna požeta in se je v snopju ogrela, ali pa je bilo omlačeno seme spravljeno v zaprto in neprezračeno kaščo, še predno je bilo dovolj suho. V takem primeru se ne da več pomagati: kar je zamujeno, je zamujeno. Vendar pa se tudi iz tega dobi

koristen migljaj za v bodoče: preprečiti je treba kvaro, torej ne dopustiti, da se v snopju ogreje, ne napol suhega semena zapreti v kaščo, ki se ne da dobro zračiti.

Imamo še en primer pomanjkljive kalivosti, ki se pojavlja pri deteljah. Lansko leto je bilo to pri rožičkasti nokoti. Toda ne povsod. Poleg vzorcev, ki so imeli 51%, 43% ali 41% kalivosti, smo imeli tudi take z 89% kalivosti. To je v zvezi s pojavom trdih zrn, t. j. takih, ki ne vpijajo vode in ne morejo v kratkem času kaliti. Pojav trdih zrn pri deteljah še ni popolnoma raziskan. Verjetno je, da ga zlasti pospešuje vreme za časa zrenja. Lahko so pa še tudi drugi vplivi, ki povzročajo, da seme ne vpija vode. V časih se nepropustnost za vodo v takem zrnju v kratkem izgubi sama po sebi, včasih se pa obdrži tudi več let. Jaz imam n. pr. zrnje lucerne iz leta 1933., ki ga dam vsako leto dvakrat na kališče, in vendar še zdaj po treh letih ostaja trdo. Trdo zrnje napravimo takoj kalivo, če ga oribamo, t. j. če mu ranimo lusko.

Tako smo pregledali nekatere vzroke, ki povzročajo, da seme ne ustreza vsem zahtevam, ki jih stavimo nanj. Nešteti vzroki se dajo z lahkoto odpraviti, če stvar prav primemo. Če bodo pridelovalci travnih semen na svojih traviščih namenjenih pridobivanju semena, ugotovili nekaj podobnega, kakor je v naštetih primerih, si bodo lahko kolikor toliko pomagali. S pravočasnim primernim negovanjem bodo lahko pridelali seme, ki bo ustrezalo normam. Zato bodo lažje prodali svoj pridelek, dosegli pa bodo tudi zanj boljše cene.

Gnojilni poskusi s fosfatno žlindro.

Ing. P. S.

Banska uprava je bila razdelila v jeseni leta 1935. večjo količino fosfatne žlindre med kmetovalce v vseh srezih Dravske banovine, da bi delali z njo gnojilne poskuse na travnikih. Da bi se mogli izvršiti poskusi v čim večjem številu in da bi jih mogli napraviti tudi priprosti kmetovalci, kar naj bi jasneje pokazalo uspešnost gnojenja s tem novim fosfatnim gnojilom, je bil napravljen enostaven načrt po tem-le navodilu. Na vsakem koncu travnika naj se odmerita in zakoličita dve parceli po 10 a; eno od teh dveh parcel je bilo treba gnojiti s 50 kg fosfatne žlindre, drugo pa nič. Skupno sta bili torej dve gnojeni in dve negojeni parceli.

Vseh poskusov, ki so bili od njih poslani rezultati, je bilo 73 v 20 srezih. Izmed teh je bilo 6 poročil nezanesljivih. Od ostalih 67 poskusov jih je 5, ki poročajo o neuspehu gnojenja s fosfatno žlindro; pri 7 pa je bilo povečanje pridelka le neznatno, tako, da je večji pridelek komaj kril stroške gnojenja. Pri vseh ostalih poskusnikih je bilo gnojenje s fosfatno žlindro uspešno, pri večini zelo uspešno. Neuspehi so bili zabeleženi na močvirnih zemljiščih in tam, kjer so onemogočili uspeh na njivi ali travniku druge motnje.

Na parcelah s pozitivnim uspehom so bili pridelki (košnje) povečani v različni višini. Najmočnejše poveča-

nje pridelka znaša 375 kg na 10 a ali 37.5 q na 1 ha. Pri največjem številu poskusnikov se je pridelek zvišal na 10 a za 150—250 kg ali 15—25 q na 1 ha. Povprečno zvišanje pridelkov gnojnih parcel nasproti negojnim pa znaša 248 kg na 10 a oziroma 24.8 q na 1 ha. Ako računamo vrednost sena na 0.50 Din za 1 kg, znaša potemtakem povprečna vrednost večjega pridelka 1240 Din na 1 ha. Ker se je porabilo na 10 a 50 kg, t. j. na 1 ha 500 kg fosfatne žlindre, ki stane 360 Din, bi bil čisti dobiček gnojenja, računat kot razlika med vrednostjo večjega pridelka in potrošenega gnojila 880 Din na 1 ha.

Razmeroma prav dober uspeh pri teh gnojilnih poskusih je gotovo posledica pomanjkanja fosforjeve kisline v naših zemljah, na drugi strani pa tudi kaže, da je učinek fosfatne žlindre prav dober, tako, da jo lahko našim kmetovalcem priporočamo. V pojasnilo naj bo še omenjeno, da ima to fosfatno gnojilo povprečno 18% skupne fosforjeve kisline, in sicer 8% težko topljive, 10% pa je topljive v 2% citronovi kislini (lažja topljivost). Od te pa je zopet približno polovica ali nekaj več topljive v vodi.

Sadjarstvo.

Cepiči marone.

Kraljevska banska uprava Dravske banovine v Ljubljani, objavlja:

Kraljevska banska uprava je nakupila 3000 cepičev istrskega (lovranskega) marona. Te cepiče bo v najkrajšem času razposlala sledečim sreskim načelstvom: Po 100 cepičev: Brežice, Celje, Laško, Ljutomer, Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj, Slovenjgradec; po 200 cepičev: Konjice, Krško, Maribor desni breg; po 300 cepičev: Maribor levi breg; po 400 cepičev: Črnomelj, Litija; po 500 cepičev: Šmarje pri Jelšah.

Sreskemu načelstvu Šmarje pri Jelšah in Črnomelj se bo med gori navedeno količino cepičev odposlalo po 50 cepičev ranega lovranskega marona, ki dozoreva približno 14 dni poprej od navadnega.

Prejeti cepiči se bodo brezplačno razdelili med interesirane organizacije oziroma posestnike domačega kostanja v svrhu preceppljanja. Interesenti naj se obrnejo naravnost na pristojno sresko načelstvo, kjer dobe vsa potrebna navodila.

Vinogradništvo.

Racionalna obnova vinogradov.

Ing. Ivo Zupanič, Ljubljana.

(Konec)

Dovoljno spočito zemljo v teku zime zrigolamo, t. j. da zemljo globoko prerahljamo in jo istočasno obrnemo, tako da pride zgornja rodovitna plast zemlje spodaj, spodnja mrtva plast pa navrh. Kar se tiče globine posameznih jarkov zadostuje, ako se rigola na 60 do 80 cm globoko, kar se meri na sredini oziroma na spodnji strani jarka. **Ta globina je pravilna in zadostna radi tega, ker pride pri rigolanju na to globino zgornja rodovitna plast zemlje ravno v ono globino, kjer naj razvije mlado trsje v prvih letih svoje korenine.** Jarki naj bodo po svoji dolžini nagnjeni na eno stran radi odtoka vode, po svoji širini na dnu pa proti bregu, da je potem nevarnost plazov zrahlane zemlje manjša. Ako je mogoče zrigolati parcelo v teku zime tako zgodaj, da se lahko zemlja vsled zimskega mraza dobro prezebe, je to bodočemu nasadu samo v korist. Kamenje kakor tudi podzemeljske dele trsov se spravi pri rigolanju na površino in se pri spomladanskem planiranju odstrani.

Pri planiranju, ki se izvrši, ko se je že zemlja prilično osušila, se vzravna grebeni, ki so nastali pri rigolanju posameznih jarkov.

Planiranju sledi izkoličenje parcele. Ako gledamo naše sedanje vinograde, vidimo prepogostokrat, kako nepravilno so vinogradi izkoličeni, zlasti kar se tiče razdalje med trsi. **Pregosti nasadi predstavljajo pravo leglo za bolezni in škodljivce, ter tudi zatiranje je bolj težavno, grozdje slabše dozori in rajše gnije.** Pri razkoličenju je treba določiti najprej glavno smer vrst, ki gre v pretežni večini v smeri največjega padca, nato pa razdaljo vrste od vrste in razdaljo trsja v vrsti. Za vse sorte je najboljše enotna razdalja, in sicer 1.20×1.10 m, t. j. vrsta od vrste 1.20 m, razdalja v vrsti pa 1.10 m.

Izkolčuje se s starim kratkim koljem. **Kakor je potrebno za celotno obnovo napraviti načrt za vrstni red obnove posameznih parcel, tako je potrebno napraviti že takoj od začetka tudi načrt izkoličenja v posameznih parcelah, ker le na ta način bo vinograd pravilno in enotno izkoličen in bo imel končno tudi enotno lice.**

Posebno važno pri obnovi je določitev sort in podlag. Kar se tega

tiče, bi bilo preobširno obravnavati vse posameznosti ter se vinogradnike opozarja, da je za prilike v Dravski banovini določen trsni izbor tako glede vinskih sort, kakor tudi glede ameriških podlag. Po tem izboru je vsa banovina, oziroma so vinorodni predeli banovine razdeljeni na 13 okolišev in za vsak okoliš je določeno število belih in modrih kakor tudi posebnih in namiznih sort. Načelo tega novega trsnega izbora je, da se sadi le omejeno število sort, in sicer le po tri bele in za kraje, kjer je že od nekdaj udomačeno tudi pridelovanje rdečih vin, po tri modre sorte, katere se smatra kot glavne sorte, ki naj zavzemajo pretežno površino obnovljenega vinograda. Manjši del lahko zavzemajo kake posebne, pa tudi namizne sorte. Za vse vinorodne okoliše so določene iste ameriške podlage, katere je pa treba zbirati po kakovosti zemlje. **Tega trsnega izbora se je treba oprijeti in ga izvajati dosledno, ako hočemo, da ustvarimo v posameznih okoliših kakor tudi prilično v celi banovini več ali manj enoten tip vina, kar je važno ne samo za domači konzum, ampak pred vsem za izvoz v inozemstvo.** V kolikor brošura Trsni izbor za Dravsko banovino ne bi bila na razpolago v domačem kraju, bodisi v šoli, na občini ali knjižnici, morejo dobiti vinogradniki tozadevne potrebne podatke pri pristojnem sreskem kmetijskem referentu.

Kako in kedaj se sajenje trsja izvrši, je znana stvar. Važno pa je, da vemo, kakšen trsni material naj sadimo. Najprej bomo dosegli zadovoljiv nov nasad z enakomerno rastjo, ako bomo sadili le prvovrstno, dobro okoreninjeno, enoletno trsje iz dobrih, priznanih javnih, kakor tudi iz privatnih trsnic. Sajenje korenjakov in na to zeleno cepljenje je brez dvoma tudi dobro, vendar pa imamo na žalost slabe izkušnje, da se z zelenim cepljenjem razmnožujejo v novih nasadih po navadi zopet le one manjvredne stare sorte, katere nov trsni izbor odločno odklanja. **Enoletno trsje je treba naročiti pravočasno, trsničar pa mora jamčiti za pristnost in tudi rodnost naročenih sort kakor tudi, da so le-te na onih pravih podlagah, ki so za vinogradnikovo zemljo primerne.**

Le tedaj, če bodo vinogradniki v polni meri upoštevali navedene na-

svete, smejo pričakovati dober uspeh obnove, dobro kakovost in tudi zadovoljivo množino pridelka. S pravilno obnovo v smislu trsnega izbora pa bo dosežen tudi več ali manj enoten tip vina Dravske banovine.

Vprašanje 7: 1. Kako se glasi pravilno slovensko ime za grozdno vrsto: „Steinschiller“? — 2. Če še nimamo pravilnega slovenskega imena, mi sporočite, katero ime pride morebiti v poštev. — 3. Katere so glavne lastnosti te grozdne vrste (dobre in slabe)? I. B.

Odgovor: K 1, 2. Ampelografija pozna 2 sorti pod imenom Steinschiller, in sicer belo in rdečo. V danem slučaju je najbrž mišljena rdeča sorta. Obe sorti sta zlasti razširjeni v Banatu v okolici Bele cerkve, rdeča pa tudi v Vršču in Sremu, kjer imenujejo rdečo sorto „ružica ali mala dinka“. Ker pri nas te sorte v vinogradih ni, ni tudi posebnega slovenskega imena. V koliko se pa sorta kot vino k nam uvaža, gre pod imenom „ružica“, in ne kaže to ime eventuelno posloveniti že iz razloga, da se takoj vidi,

da je to uvožena sorta in uvoženo vino. — K 3. Sorta bogato rodi, da pa le bolj slaba, lahka, kvečjemu povprečna vina z malo kisline. V trsni izbor za naše razmere nikakor ne spada in vsakdo, kdor bi jo začel uvajati v naše razmere pri obnovi vinogradov, bi se pregrešil proti tipu slovenskih vin, za katerim stremi novi trsni izbor za Dravsko banovino.

Ing. Z.

Pojasnilo.

V št. 9 našega lista iz leta 1936 smo objavili poročilo o kombiniranem kotlu za žganjekuho, paro itd. Na nešteta vprašanja zanimancev za ta kotel, dajemo vsem interesentom sledeče pojasnilo.

Kombinirani kotel za žganjekuho, paro itd. bo razstavljen na I. banovinski sadni razstavi meseca oktobra 1937 v Mariboru, kjer si bo lahko vsakdo napravo ogledal. Kdor želi te vrste kotel naročiti, naj stopi v pogajanja z izdelovalcem Horvat Štefanom, kotlarjem v Ptuj, kateremu je izdal izumitelj Sagadin Ljudevit vse pravice izdelovanja.

Vrtnarstvo.

Razkuževanje zemlje v vrtnarstvu.

Ing. Lojze Prezeli, zasebni fitopatolog.

Z razvojem fitopatologije je tudi za vrtnarstvo nastopila doba napredka in poboljšanja. Številne rastlinske bolezni, ki pogosto sploh onemogočajo dobičkanosno vrtnarjenje, so bile v zadnjih desetletjih predmet temeljitih znanstvenih raziskav. Danes nam je v veliki meri dana možnost, da se obranimo občutne škode, ki nam jo povzročajo tako različne rastlinske bolezni.

Načini borbe z zajedalci vrtnih rastlin so kaj različni. Cenimo predvsem one, ki nam omogočajo, da škodljivca v resnici uničimo. V vrtnarstvu nam je to edinole mogoče v zimskem času. Vrtne rastline so od ostalih kmetijskih rastlin še vse bolj nežne in občutljive. Z nepravilnim zatiranjem njihovih škodljivcev, jim kaj lahko škodujemo, da celo uničimo.

Ravno radi tega prihaja še vse bolj do veljave borba s škodljivci tedaj, ko se nam ni treba bati slučajnih poškodb na rastlinah radi rabe obrambnih, odnosno zatiralnih sredstev. V zimskem času, ko zemlja počiva, uničimo številne trose, kot tudi živalske škodljivce, ki prezimujejo v zemlji, v raznih razvojnih oblikah brez najmanjšega strahu.

Za zatiranje glivičnih bolezni se je pri razkužbi zemlje zelo dobro sponesel formaldehid. V drogeriji si kupimo 40% vodno raztopino tega formaldehida, ki jo imenujemo: formalin. Velja 22.— Din en kg.

V vrtnarstvu rabimo za razkužbo zemlje 1% vodno raztopino formalina, ki si jo priredimo, če vlijemo v 100 l čiste vode 2 in pol litra formalina.

Zemlja, ki jo nameravamo razkužiti ne sme biti niti preveč vlažna, niti preveč suha, kajti delovanje razkužila v takem slučaju ni popolno. Zemljo, ki jo želimo razkužiti, zmečemo na kup. Za vsak m³ zemlje potrebujemo 15 l tako pripravljenega razkužila. Z razkužilom prelito zemljo pokrijemo z opranimi, z razkužilom dobro poškropljenimi vrečami, nakar zemljo z njimi pokrijemo. Tako pustimo zemljo pokrito dva dni, nakar jo z razkuženimi lopatami razsujemo in premečemo po pravitko razkuženih tleh.

Za slučaj, da želimo razkužiti zemljo v topli gredi, ali pa v rastlinjaku, polijemo 10 l tako prirejenega razkužila na 1 m² površine. Kot zgoraj, tako tudi v tem slučaju zemljo pokrijemo, jo pustimo stati dva dni, nakar jo z razkuženimi lopatami pre-

kopljemo. Deset dni za tem smemo zemljo posejati.

Živalske škodljivce uničujemo v vrtnarstvu z žveplenim ogljikom. To je brezbarvna, lahko hlapljiva in vnetljiva tekočina, ki že pri 46° C vre. Radi tega moramo pri njegovi rabi biti kar moč previdni. Vsako kajenje je tedaj prepovedano. Žvepleni ogljik moramo hraniti v dobro zaprti steklenici, na varnem, zaklenjenem prostoru. Drugače pride kaj lahko do velike nesreče, do eksplozije. Hlapi žveplenega ogljika delujejo smrtonosno na ljudi, živali in vse živalske škodljivce rastlin. Kadar razkužujemo s tem sredstvom zaprte prostore, zemljo ali kaj drugega (grah, fižol, itd.), moramo iztakniti električni tok, kajti električna iskra, ki nastane pri rabi električne luči, nam že lahko povzroči nesrečo. Kg tega sredstva velja 24.— Din.

Kadar razkužujemo zemljo v zaprtih prostorih, se moramo takoj po izvršenem delu odstraniti. Za razkužbo 1 m² zemlje potrebujemo 400 ccm žveplenega ogljika, ki ga vlijemo v 6 do 8 petnajst cm globokih lukenj, ki jih napravimo s primernim lesenim klinom v zemljo. Takoj nato zemljo dobro z ного potlačimo, nakar jo po možnosti še z vodo preplavimo.

Zemljo, ki smo jo zmetali na kup, moremo prav tako s tem sredstvom razkužiti. V tem slučaju rabimo za 1 m³ zemlje 1 liter žveplenega ogljika. Najbolje je, da si v to svrhu napravimo posebne zaboj, ki vsebujejo 1 m³. Zemljo, ki smo jo nasuli v tak zaboj, polijemo z gornjo količino razkužila. V slučaju, da imamo pri rokah večji zaboj, vlijemo potrebno količino žveplenega ogljika v glinasto posodo in jo postavimo na vrh zemlje v zaboj. Hlapi žveplenega ogljika so namreč težji kot zrak in se radi tega sesedajo k dnu in tako vso zemljo v zaboj razkužijo. Zaboj moramo pokriti s pokrovom, povrhu pa obložiti še z vrečami, ki smo jih poprej namočili v vodo. Hlapi žveplenega ogljika morajo delovati na tako pokrito zemljo najmanj 24 ur. Zaboj naj bo spodaj širši kot zgoraj. Po preteku najmanj 24 ur vzdignemo pokrov, nakar zemljo razmečemo po čistih tleh, ki smo jih poprej prelili z razkužilom. Zaboj sam pa moramo takoj nato rabiti za razkužbo nadaljnjih količin zemlje.

Ta dva načina razkužbe zemlje v vrtnarstvu sta enostavna in sorazmerno cenena.

Živinoreja.**Žleze z notranjo selekcijo v živinoreji.**

Aleksander Dimitrijevič, polkovnik v pokoju.

Pričujoči spis je sestavljen na osnovi knjige ruskega učenjaka fiziologa A. S. Mihalovič.

Skupine posebnih, za proizvodnjo določenih snovi namenjenih stanic se imenujejo pri človeku in sesalcih v splošnem — **žleze**. One izmed njih, ki imajo lastna izvodila, (slinavke, znojnice in žleze, ki oddajajo svoje kemične pridelke črevesnemu kanalu, torej služijo prebavi), se imenujejo **žleze z zunanjo sekrecijo**. Poleg njih obstojijo še **žleze z notranjo sekrecijo**, ki ne oddajajo svojih izločkov po izvodilu, temveč neposredno krvotoku ali mezgovnemu ožilju. Za pridobivanje teh izločkov v brezprimesni obliki iz krvi je potreben zamuden kemični postopek. Snovi, ki izdelujejo žleze z notranjo sekrecijo, so dobili ime hormon t. j. dražilo ter so izredno velikega življenjskega pomena. Krvotok raznaša hormone po vsem telesu. Po zaslugi hormonov vzdržuje kri stalne vezi med najbolj oddaljenimi telesnimi deli. Vprav ta zveza tvori z živčevjem vred ono mogočno napravo, ki soglašča delovanje posameznih sestavin žive enote.

Oglejmo si v kratkem delovanje in pomen najvažnejših žlez z notranjo sekrecijo.

Ščitnica.

Žleza **ščitnica** ali predsapnica obema sapnik takoj pod jabolkom. Izloča velepomemben hormon **tireodin**, čigar delovanje upravlja splošno jodsko presnavljanje (pospešuje rast in ojači presnavljanje).

Male predsapnice.

Štiri, kakor grah velike stranske ščitnice (male predsapnice), se tako tesno držijo pri posameznih živalih prave ščitnice, da so se dolgo smatrale z njo vred za eno samo žlezo. V resnici imajo samostojen pomen. Operacija postranskih ščitnic s popolno odstranitvijo, povzroči navadno smrt živali ob krčevitem stiskanju različnih mišic. Hormon, ki ga izloča postranska ščitnica, omogoči organizmu presnavljanje onih apnenih soli, ki jih vsebuje hrana. Ob nedostatku ali odsotnosti tega hormona ostane apno premalo izrabljeno. Med tem tvorijo apnene soli važno sestavino koščevine. Kost, ki pogreša apno, ni zadosti trdna in se pripogiba, kakor se to zgodi pri kostni jetiki. Slične bolezni so vedno v zvezi s pomanjkanjem hormonov

postranske ščitnice. Razen tega kljubujejo isti hormoni različnim strupom, ki nastanejo v zvezi s presnavljanjem. Odsotnost ali nezadostna količina hormonov lahko povzročijo zastrupljenje organizma.

Golšna žleza.

Golšna žleza z notranjo sekrecijo se nahaja v prsni duplini. Hormon, ki ga izloča, znatno vpliva kakor poprej omenjeni hormon postranske ščitnice na presnavljanje apna, torej rast in razvoj okostja. Golšna žleza ima tudi poseben pomen, kajti brzda in zajezi njen izloček razvoj spolnih žlez in obenem dozorevanje organizma. S ščitnico hranjeni paglavci se izredno hitro izpremenijo v

odrasle žabe. Nasprotno se zelo zavleče ta dozorevanje, če polagamo paglavcem kot hrano izvleček golšne žleze.

Spolne žleze.

Spolovila, ne da bi govorili o njih pomenu za organizem, še posebno zanimajo poljedelca, ki lahko izkorišča njih delovanje v svoje namene. Posebnost spolnih žlez, (moda pri samcih in jajčnikov pri samicah) je dvojna, t. j. zunanja in notranja sekrecija. Proizvajajo spolne stanice, ki omogočajo oploditev.

A poleg oploditvi namenjenih stanic proizvajajo spolne žleze, moda in jajčnika, še druge snovi, ki jih oddajo naravnost krvotoku in sicer spolne hormone. Slednji vplivajo na splošno presnavljanje, ki ga ojačijo in vzdržujejo na določeni višini. Nazadovanje vpliva spolnih žlez oz. njih odstranitev, oslabi izdatnost presnavljanja, kar ima za posledico odebilitet, t. j. nakopičenje maščobe.

(Dalje prihodnjič.)

Ob 10letnici obstoja selekcijskega društva za slovensko belo govedo v Studencih pri Poljčanah.

Joško Marzidovšek

Letos je poteklo ravno 10 let, odkar obstoja za Jareninskim dvorom v Studenicah najstarejša selekcijska edinica za slovensko belo govedo.

Studenice se nahajajo v Dravinjski dolini. Na nje pazi in ščiti mogočni varuh Panonije — Boč. Sestavljen je iz apnenca, in smo tako deležni zastonj gnojenja z apnom.

Če nas je Bog obdaril s temi naravnimi dobrinami ni čuda, da se lahko ponašamo z lepo živino. Da to odgovarja resnici je pričal 4. september 1936. Imeli smo premovanje, ocenjevanje rodovniške živine. Obhajali smo naš domači kmetijski praznik. Prijazni trg Studenice je bil okrašen kakor kdaj ob kakšni cerkveni svečanosti.

Imeli smo razstavljenih 80 kom. živine. Ocenjevale so tri komisije.

Največjo pozornost je vzbujal rodovniški plemenjak Miško A. 11, kateri je star 8 let in še vedno plemeniti. Mlad naraščaj od njega je vedno lepši. Bikorejec se je zavezal, da ga bo še držal, dokler bo mogel plemeniti. Bik je bil kupljen od gospoda Glančnika na Pragerskem (sedaj Fala), ocenjen je bil na 89 točk, kot I. aa.

Krava Murče, A. 7., lastnik Debelak Anton, Poljčane, z mlečnostjo 4936 l je rekord pri slovenski beli živini. Dobila je nagrado I. a: 86 točk.

Sl. 5. Rodovniško premovanje v Studenicah: krava s teletom.

Sl. 6. Rodovniško premovanje v Studenicah: skupina lepih telic.

Pri mladini se pozna vpliv selekcije: močne kosti, široka prsa in lepe ravne noge. Zato so pa tudi mladino temu primerno nagradili, ker mladi-

na je nositeljica še popolnejše selekcije.

Ne smemo pozabiti omeniti, da smo prodali že tudi lepo število plemenskih bikcev, kakor tudi telic.

Da smo dosegli že tako povoljne uspehe in lep naraščaj gre zahvala kralj. banski upravi, da nam prispeva pri nakupu dobrih plemenjakov,

kot tudi njenim živinorejskim strokovnjakom, ki so nas z nasveti podučevali. Isto tudi sresk. kmetijskemu odboru in občini, katera nam gresta vedno na roko.

Dal Bog blagoslova, da črez 10 let lahko pokažemo še podvojene sadove našega smotrenega dela.

Kokošarstvo.

Brezakokošnjaka ni rentabilnosti v kokošjereji.

Gerdol Ivan.

Kokošjereja je zelo važna panoga v kmetijstvu. Največji dobiček pa imamo od nje s pridobivanjem zimskih jajc. Do teh pa pridemo le, ako razpolagamo s primernim kokošnjakom in ne s slovenskim „kurnikom“.

Kokoši morajo imeti tudi svoj hlevček. Žal, da se pri nas polaga na to prav malo pažnje. Vsak teman kot je pripraven za malo kuro. Na zrak in svetlobo, ki je tako potrebna kuretini, se malo ozira. Vsi naši obstoječi „kurniki“ so nezdravi in okuženi z milijoni zajedalci, ki se ponoči spravijo na uboge kokoši in jim pijejo kri. Vsa prizadevanja, izboljšati našo kokošjerejo bodo brezuspešna vse dotlej, dokler se ne pojavijo na naših kmetijah pravilno urejeni kokošnjaki. Kokošji hlevček, skupno s selekcijo (odbiro) in umnim krmljenjem bo podlaga in edina možnost dvigniti nesnost naših kokoši, ne samo v rejskih središčih, ampak tudi na kmetskih dvoriščih. Med ostalimi dobrotami, ki jih nudi kmetijski oddelek kralj. banske uprave našim malim rejcem z razdelitvijo valilnih jajc, jarkic in petelinov, bi bilo želeli, da bi se uvrstile tudi primerne nagrade za pravilno urejene kokošnjake. Na ta način bi bil dosežen popoln uspeh.

Vsak kokošnjak mora biti predvsem zračen. To je velike važnosti, ker rabi kokoš od vse ostale živine v razmerju s telesno težo, največ zraka. Na kravo se računa 175 dm³ zraka na vsak kg žive teže, medtem ko kokoš rabi celih 515 dm³ zraka na 1 kg teže. Naprava kokošnjaka mora biti tudi taka, da omogoča obnovo zraka vsaki čas. To dosežemo, ako ima prednja stran dovolj velika okna, ki se dajo tudi odpirati in zapirati. Velika okna na pročelni strani nam omogočajo tudi dostop svetlobe in sončnih žarkov, ki so najcenejše razkuževalno sredstvo. Vлага in preprih sta največja sovražnika perutnine. Da jima zabranimo dostop v kokoš-

njak, naj bodo vse stene, strop in pod dvojni. Tudi naj pod ne leži neposredno na zemlji, ampak naj bo dvignjen od tal vsaj 30 cm. Dvojen pod, strop in stene nam ohranijo v zimskem času prepotrebno toploto, kar mnogo pripomore k proizvodnji zimskih jajc.

Pravilna lega kokošnjaka ravno tako izdatno upliva na nesnost. Predvsem je kokoš zelo občutljiva proti vetru. Severna stran pri legi kokošnjaka ne pride radi tega v poštev, pač je južna in jugozahodna zelo primerna. Poslednja je mnogo boljša, ker imamo ravno v tej legi največ sonca in je za naše razmere zelo ugodna. Glede površine naj velja načelo, da pridejo na vsaki m² 4 kokoši. Torej kurnica dolga 3 m in široka 2 m zadostuje za 25 kokoši. Kokošnjak naj ne bo samo prostoren, ampak tudi dovolj visok, da se v njem rejec prosto giblje, ne da bi bil upognjen. Sprednja stran naj bo visoka 2,20 m, zadnja 1,80 m. S tema višinama bo imela tudi streha dovolj padca.

Materijal za napravo kokošnjaka je lahko različen. Najcenejši bo seveda lesen. Za zunanje stene zadostujejo 18 mm deske, notranje stene so lahko iz tanjših desk. Prostor med njima se napolni s slamo, žagovino ali sličnim. Isto velja tudi za strop. Pod mora biti iz debelejših desk. Prva plast je lahko slabše kakovosti. Na te deske položimo nekaj plasti papirja, kot slab prevodnik toplote,

boljša je seveda strešna lepenka, nar kar položimo v nasprotni smeri s prvo plastjo 25 mm debele deske, ki naj se dobro prilegajo ena k drugi. Oblanje desk je delo odveč, bodisi za pod ali za stene. Cementni pod ne priporočam, ker je pozimi premrzel in vrhutega je tudi dražji od lesenega. Da je trpežnejši in higieničen ne drži, nasprotno se bo začel cement prej luščiti, posebno vrhnja plast. S krtačo se da lesen pod ravno tako dobro oribati, kakor cementni. Streha se krije ali s strešno lepenko, ali z opeko. Kar je pač ceneje. Glavno je, da ne propušča in to je vse.

Okna, skozi katera prihaja svetloba in zrak, naj bodo visoka in široka. Kakor uvodoma že povedano, je sonce najboljši živinozdravnik. Kjer je sonce, tam je tudi zdravje. Pritrjena naj bodo okna na zgornji strani tako, da se jih odprta lahko pritrdi na strop. Višina 1 m do 1,20 m je skoraj prenizka, kar bi v širino skoraj zadostovalo. Ne štedimo s svetlobo in pustimo sončnim žarkom, naj poiščejo vse kote v kokošnjaku. Vrata v širini 60 do 70 cm vdelamo v vzhodno stransko steno. Ako tega ni mogoče, je pročelna stran tudi primerna za to. Pod okna napravimo še lino v velikosti 25×30 cm za izhod, katero se ponoči radi varnosti zapira.

V takem kokošnjaku bo naša selekcijska štajerka res dala ono korist, katero od nje zahtevamo. Marsikatero gospodarsko poslopje nam nudi tudi primeren prostor, v katerem se bi dal urediti kokošnjak. Del skednja, kozolca ali drvarnice se da v to svrhu uporabiti. Pri tem pa se moramo strogo držati danih pogojev kakor: paziti moramo na svetlobo, zrak in toploto ter da ni prepiha in vlage. V slučaju, da je strop teh prostorov zelo visok, ga moramo znižati na 2 m ali kvečjemu na 2,5 m. Svetloba naj prihaja vedno z južne ali jugozahodne strani.

Rejci, ne pozabite, da je polovica dobička kokošjereje odvisna le od dobrega kokošnjaka. V prihodnji številki hočem nekaj spregovoriti o notranji opremlitvi kokošnjaka.

Čebelarstvo.

Čebele v marcu — aprilu.

Dr. M. Podgornik.

Čebelarjeva glavna skrb je sedaj: čim hitrejši razvoj družin do viška moči, odvracanje vseh neugodnih vplivov, preskrba s hrano, vodo in toploto.

Panje sedaj čim topleje odevamo in opazimo, slamnice jim pustimo vsaj do konca maja. Od zimske zaloge naj ima panj sedaj še 7—8 kg. Kar manjka, je treba dodati, da vsaj

ne bo nikdar manj od 2 kg. Vendar se pitanje pred sredo aprila ne sme vršiti s tekočo hrano, temveč z medenimi sati ali pa s testom iz sladkorja in moke (sladkor z dodano vodo — na vsak kg sladkorja po $\frac{1}{2}$ litra vode — segrejemo; preden tekočina zavre, primešamo na vsak kg sladk. po 6 dkg moke. Ko je zmes 5 minut vrela, jo odstavimo od ognja, da se ohladi. Preden se strdi, jo vlijemo v satni okvir, ki smo ga položili na mizo in podložili s papirjem; najboljši so polokvirčki, od katerih gresta po 2 v navadni satnik. Tako izpolnjeni sat postavimo v panj poleg krajnega zaleženega sata.) Moka vsebuje beljakovin in maščobe, ki so zalegi prepotrebne za razvoj. Zato pospešujemo razvoj zalege v zgodnji pomladi tudi s tem, da vsujemo moke v stranski sat ob panjevi steni.

Čebele ne smejo ob prehladnem vremenu izletavati. Hlad jih navad-

no sam po sebi zadržuje, toda ne vedno. Vmes treba posegati, če so panji na solncu, pašno zemljišče pa na hladu pod 10°C ali na vetru. Tedaj panje po možnosti zasenčimo; če imajo verande, brade pripremo, ali prislonimo pred žrela primerne zaslone. — Izguba letalk v tem času škoduje zalegi, ki se radi pičle zasedbe satja ne more razširiti, ali celo pogine v mrazu.

Že zgodaj spomladi skrbimo za napajališče: čisto vodo, ki kaplja čez poševno visečo desko na solčnem mestu pred čebelnjakom.

Zaleganje pospešimo v aprilu najbolj, če krmimo po $\frac{1}{4}$ litra dnevno z razredčenim medom ali sladkorno raztopino (1:2). Hitro se družina razvija, če dodamo namesto same vode taki hrani tudi nekaj mleka (na 1 kg sladkorja 1 liter vode in $\frac{1}{8}$ litra mleka, navadnega).

nijo s svojimi čebelami na neizrabljenih pasiščih, ne maramo pa biti vsled prenatrpanosti čebel na gotovih pasiščih oškodovani. S tem trpi narodno gospodarstvo. Radi tega bi naj naredba upravičene zahteve čebelarjev-domačinov bolje upoštevala.

Prevaževalci, ki jim je res na tem, da se pasišča izrabijo, pa naj le iščejo taka pasišča, kjer je malo čebel in naj ne silijo v kraje, kjer je domačih čebel že dovolj, tedaj ne bo nasprotovanja, ampak veselje in zadovoljnost na obeh straneh.

Resolucija

sprejeta na sestanku čebelarjev ljutomerskega sreza, ki se je vršil dne 21. 2. 1937 v Ljutomeru.

Čebelarji sreza Ljutomer, zbrani na protestnem sestanku v Ljutomeru dne 21. 2. 1937, najodločneje protestiramo proti ukinitvi vsake naredbe za prevažanje čebel v vsako pašo, kakor so to zahtevali gg. prevaževalci na svojem sestanku v Ljubljani dne 14. t. m.

Odločno zahtevamo, da se uredijo ajdova pasišča, kakor so to že 17. maja 1936 na čebelarski anketi v Ljubljani zahtevali zastopniki čebelarskih združenj dravske banovine. Če se imenovana pasišča že letos definitivno določiti ne morejo, naj ostane v veljavi spopolnjena dosežanja naredba o prevozu čebel na ajdovo pašo, ki naj upošteva želje kmetskih čebelarjev, t. j., da se vsestransko zaščitijo. Enaka naredba naj bi tudi zaščitila in uredila vse ostale paše, ker je kmetsko čebelarstvo že preveč trpelo vsled prevelikega števila dovoženih čebel na gotova pasišča.

Trditve prevaževalcev, da je čebelna paša bila že v dobi slavnega Janše neomejena, je zmotna. Obstoječi zakoni, ki so urejevali potovanja čebel v pašo že 8. 4. 1775 leta za Nižje Avstrijsko in Moravsko, zakon z dne 30. 8. 1796 za Češko, zakon z dne 18. 7. 1879 za Gorico in Gradiško in z dne 30. 7. 1796 za Koroško. Ker se na Štajersko čebele v večji množini niso prevažale, ni bil potreben tozadeven zakon.

V zadnjih letih se je na kmetih število panjev zelo pomnožilo ter se pasišča z domačimi čebelami že popolnoma izrabijo, nam vsak dovoz čebel prevaževalcev na gotova pasišča škoduje.

Nismo nasprotniki prevažanja čebel v kraje, kjer je malo, ali nič čebel,

K članku „Omejitve svobode prevažanja čebel na pašo“.

Podružnica K. D. Veržej.

Pisec gornjega članka se zavzema za ukinitve naredbe o prevažanju čebel na ajdovo pašo, češ da z njo niso zadovoljni prevaževalci, ne čebelarji domačini. To drži le v toliko, da bi čebelarji prevaževalci radi v prevažanju popolno svobodo, domačine pa naredba premalo ščiti in se čutijo prizadeti, ker jim prevaževalci brezobzirno postavljajo svoje čebele v neposredni bližini njihovih čebelnjakov ter je na takih pasiščih potem preveč čebel. Povdarjam, da je naredba za zaščito kmetskega čebelarstva potrebna, ker brez naredbe ni mogoče sporazuma med čebelarji prevaževalci in domačini. Kmetje imajo navadno svoje čebelnjake pri svojih domovih, njih čebele imajo do ajdove paše ponekod 300—600 m. Po obstoječi naredbi se v takem slučaju lahko spravi čebelar prevaževalec s čebelami v sredino pasišča, ne upoštevajoč števila domačih panjev na periferiji pasišč, da le ugotovi v naredbi predpisani razdalji. Jasno je, da tako početje ustvarja nezadovoljstvo domačinov proti naredbi in proti prevaževalcem, ker vsled prenatrpanosti čebel tudi v ugodnih okoliščinah ni pravega donosa. — Prevaževalci trde, da je čebelna paša neomejena. To pač dobesedno vzeto, malokdo verjame, niti ne verjamejo prevaževalci sami. Na določeni površini z ajdo poseja-

nega polja nabere gotova množina čebel neko količino medu in zamore izrabiti pasišče. Ako pa je na istem mestu število čebel zvišano nad maksimum, ni večjega donosa, ampak je pri posameznem panju manjši, le dela je več. Množina čebel pač mora ustrezati obširnosti čebelnih pasišč. Prav tako tudi gotova množina čebel zadostuje za oprashitev cvetja ter preobilica čebel tudi tukaj zmanjšuje donos — to je pridelek. Dognalo se je, da je ajda tam slabše obrodila, kjer je bilo na istem mestu skupaj nastanjenih 600 AŽ panjev in na periferiji istega pasišča s polumerom 600 m še 210 panjev domačih čebelarjev, nego tam, kjer ni bilo tako natrpanih čebel.

V zadnjih letih se je število čebelarjev močno pomnožilo. Tako mora biti jasno, da so nekatera pasišča postala premajhna in donos niti v ugodnih letih ni zadovoljiv. Kdor hoče v tem predmetu resnega poduka, naj prouči članek „Število čebelnih družin“, izšel v „Slov. čebelarju“ na str. 132 iz 1936 leta. Tam omenja čebelarski strokovnjak med drugim tudi sledeče: „Jasno je vsakemu, da živi polovica čebel lahko v izobilju, kjer jih strada dvojno število. Vsako tozadevno prerekanje je prazno.“

Čebelarji domačini ne bomo ugovarjali, ako se prevaževalci nasta-

paše pa dovolj, ne moremo pa trpeti, da bi naše kmetско čebelarstvo vsled prevelikega števila dovoženih čebel propadlo.

Navzoči čebelarji sklenejo, da se ta resolucija pošlje banski upravi s prošnjo, da jo blagovoli upoštevati in zaščititi kmetске čebelarje.

Gozdarstvo.

Propadanje smrekovih gozdov.

M. Potočnik

Kmetija je zaokrožena celota, sestojča iz najrazličnejših panog. Sestav kmetije pa je odvisen od krajevne lege, nadmorske višine, ekspozicije, geološke sestavine tal, od obljudenosti kraja ter števila tistih, kateri od nje živijo.

Med glavno panogo vsake kmetije se prišteva poljedelstvo, katero služi kmetovalcu za produkcijo snovi, potrebnih za preživljanje; a nujno in najvažnejše dopolnilo vsake kmetije pa je gozd. Obseg gozda je z ostalimi poljedelsko kulturnimi površinami zelo različen. V višjih, hladnejših legah, kjer so pogoji za obstoj poljedelstva, sadjarstva, vinogradništva le še minimalni, je obdržal gozd svoje površine razmeroma še v prvotnem obsegu. V nižjih, za druge kulturne vrste sposobnejših legah pa se gozd umika poljedelskim kulturam ter je po uredbi človeka marsikje skoraj popolnoma izginil. Gozdovi so v nekaterih pokrajinah potisnjeni le še v višje lege, na slaba, za poljedelstvo nesposobna zemljišča, ker se ne računa z gozdom kot nujnim sestavnim delom kmetiskega gospodarstva, temveč se ga smatra le za predmet izkoriščanja. Gozd v rokah poedincev, malih posestnikov danes počasi, toda stalno propada.

Gozd ima svojo točno določeno stojbino (klimo in zemljo) v prirodi in je ohranitev gozda zaščiten z gozdnim zakonom od 21. XII. 1929 (Uradni list iz leta 1930, štev. 35/162). Ta edinica površine se torej lahko zmanjša samo na podlagi določil citiranega zakona, odnosno pravilnika o krčenju gozdov. Država torej polaga veliko važnost na obstoj gozdov. Največji interes na ohranitvi gozdov pa mora imeti kmetovalec sam. Mi, ki danes gospodarimo z gozdovi, smo jih po vseh prirodnih in človeških zakonih dolžni ohraniti in negovati za naše naslednike.

Površine, namenjene za vzgojo gozda, posebno v obljudenih krajih, so izkrčene že na minimum in ker tudi v bodoče ni računati, da se bodo nazaj pogozdila negozdna zemljišča, smo nujno primorani umno gojiti še obstoječe gozdove.

Kmetiski gozd služi za pridobivanje najrazličnejših lesnih sortimen-

tov, kakor so: les za žago, tesianje, vinogradniško kolje, hmeljevke, gorivo, zraven tega pa nam še daje gozd prepotrebno gozdno steljo. Gozdna stelja je za malega posestnika neobhodno potrebna kot nastilj živini in gnoj za poljedelska zemljišča. Pri vzgoji nižinskih kmečkih gozdov je torej predvsem gledati na to, da ščitimo listavce in, da damo čim večjo površino posebno onim, kateri dajo mnogo listja, kakor so to: bukev, gaber in kostanj. Bukvev

in kostanj, katerima sta vinorodni griči prirodna domovina, jih danes po nevednosti posestnikov vedno bolj izpodrivajo druge drevesne vrste. Tako se je v zadnji polovici preteklega stoletja po domovini bukve, hrasta, jesena in kostanja zasedla smreka, katera je obetala posestnikom večje dohodke. Mnogo je k temu pripomogel tudi vzgled veleposestnikov, kateri so v svojih obširnih hribovskih gozdovih gojili predvsem smreko, dočim so bukev in druge listovce neusmiljeno posekavali. Slabe posledice take vzgoje gozdov niso izostale.

Prirodna domovina smreke so srednje-visoki gorski masivi v cca 700 m nadmorske višine, kjer že vlada tzv. alpsko podnebje, katero se posebno očituje z mnogo padavin, visoko relativno zračno vlago in s hladnejšim poletjem.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetiski pravnik.

Katere terjatve zastarajo v treh letih.

Dr. Srečko Goljar.

Zadnji čas mnogi naročniki „Kmetovalca“ sprašujejo za nasvete glede zastaranja terjatev. Podam zato nekaj najvažnejših pojasnil.

Navadna zastaralna doba

znaša trideset let. Lastnino nepremičnine lahko izgubiš, če toliko časa nisi izvajal nobenih pravic; ravnotako pravico zahtevati vrnitev posojila, ako vso dobo nisi zahteval ne priznanja glavnice, ne plačila obresti.

So pa razmerja, ki take dobe ne prenesejo, niti ni zanje potrebna. Semkaj spadajo terjatve, ki običajno nastajajo v dnevnem drobnem prometu in pa sploh dajatve, ki se redoma ponavljajo. Za takšne dajatve ljudje ne spravljajo pa čisto tudi sploh ne zahtevajo potrdil ali jih ne izvršujejo pred pričami. Težave z dokazovanjem ali je plačano ali ne, so dale zakonodavcu povod, da je odredil zanje kratko zastaralno dobo.

Triletno zastaranje

velja za terjatve, ki nastanejo:

1. iz dobave premičnih stvari ali storitve del, ki jih izvrše trgovci, obrtniki ali imetniki siceršnih drugih obratov. Semkaj spadajo tudi kmečki gospodarji, ki prodajajo svoje pridelke. Če prodajo žito, krompir ali živino, morajo v treh letih iztožiti neplačano kupnino, ker jim sicer more trgovec ali obrtnik ali kdorkoli ugovarjati zastaranje.

2. zavodom ali posameznikom, ki se bavijo s prodajo hrane, ali nudijo zavetišče, zdravljenje, vzgojo in pouk. Tu so mišljene razne kuhinje, ubožnice, bolnice in šole.

3. iz najemnin za stanovanja in zakupnin za zemljišča, kamnolome, gramozne jame in razne obrate.

4. iz službenega razmerja raznim vrstam uslužbencev, zasebnim nastavljenecem in uradnikom kolikor niso za posamezne določene še krajše zastaralne dobe.

5. iz dela in izdatkov zdravnikov, živinozdravnikov, notarjev, odvetnikov in vseh drugih poklicev, ki so javno postavljeni za opravljanje določenih opravil, na primer zemljermercev.

Obresti, preživitev.

Taka doba pa velja tudi za plačilo obresti in anuitet, to je obrokov, ki so tako poračunjeni, da vsebujejo poleg obresti tudi še delno odplačilo glavnice.

Prizadeti so po nji tudi preživitki, to je dajatve, ki jih dajejo prevzemniki posestev izročiteljem ali preživnine, ki jih morajo dajati roditelji in nezakonski očetje otrokom, ali mož ženi ali otroci staršem, kakor je pač primer.

Začetek, ovire, prekinitev in konec zastaranja.

Zastaranje prične, čim ni ovire za uveljavljanje terjatve. Pri dobavah

bo torej pričetek nastal redno z izvršeno dobavo, pri delu (postavitve hiše) z dokončanjem dela. Če pa je dogovorjena odložitve plačila, teče zastaranje šele od takrat, ko je nehala odložitve.

Zastaranje se ne prične napram osebam, ki stoje pod posebnim varstvom zakona, pa nimajo zakonitih zastopnikov, to so maloletni, slaboumni, in sicer toliko časa, dokler ne dobe teh zastopnikov. Med starši in otroci in zakonci zastaranje ne prične, dokler so otroci podložni roditeljski oblasti ali zakonci žive skupaj. Vojno stanje ne dopušča niti pričetka niti nadaljevanja zastaranja, dokler traja.

Zastaranje se prekine, če dolжник izrecno ali molče prizna terjatev pred potekom zastaralnega roka. Neodvisno od dolžnika pa lahko upnik doseže tako prekinitev, če toži.

Če zastaralna doba ni ovirana in tudi ne prekinjena, poteče v treh letih. Ako je bil dolg plačljiv 5. marca 1934, je triletna doba pošla 5. marca 1937 in je terjatev prenehala.

Tako terjatev pa je mogoče priznati tudi po poteku triletna dobe, kar pomeni toliko, kot da se dolжник ne mara poslužiti zastaranja. Ako dolжник pred sodiščem ne ugovarja zastaranja, bo obsojen, ker sodišče vpoštevata zastaranje le, če se ugovarja.

Vprašanje poštenja.

Mnogi upniki namenoma ne terjajo dolžnikov toliko časa, dokler bi jim ti lahko plačali. Ko ne morejo več plačati, jih pa zgrabijo in gonijo v propad. V takem primeru ima dolжник tudi moralno pravico, upreti se z izgovorom na zastaranje.

Če pa je upnik revež, ali če iz obzirnosti ni terjal, ni prav za dolžnika, ako se posluži takega ugovora.

V splošnem je edino pošteno načelo, da je pogodbe treba izpolnjevati. Kolikor se zastaranje ne križa z načelom poštenja in vesti, naj ga pač vsakdo uporablja, če mu to življenje nanese.

Vprašanje 8: Kako je z izterjavo pravnih in izvršilnih stroškov, ki so jih imele zadrage?

Odgovor: Kakor znano, so bile kreditne zadrage, naše podeželske hranilnice izvzete iz uredb o zaščiti kmetov in so smele obresti, kolikor so jim pripadle po odplačilnih načrtih, svobodno izterjevati, to je iztoževati in voditi izvršbe na premičnine ali nepremičnine. Uredba od 26. septembra 1936 nima izrecnega določila, ali stroški, nastali od 20. 4. 1932 do 26. 9. 1936, pridejo na Agrarno banko. Iz tega se je sklepalo, da ostanejo last zadrug, ki bi jih smele tudi še naprej izterjevati. Pred

kratkim je naše najvišje sodišče razpravljalo o tej stvari. Izreklo je, da se zaenkrat izvršbe ne smejo nadaljevati, ni pa se izjavilo, čigavi so ti stroški, tako da temeljite odločitve vendarle ni. Tolmačenje, ki ga je izdalo ministrstvo pravde, tudi ne pove, ali pridejo na PAB. Ker so pri vseh zadrukah prizadete gotovo znatne vsote, bi bilo jasno in določno zakonodajno tolmačenje nujno potrebno. To tolmačenje pa bi moralo tudi varovati zadrage kot skupnosti kmetov, ki ne morejo na drugi strani vračati, kar se jim na eni popusti.

Vprašanje 9: Ali je res že prepozno, danes zahtevati potrdilo?

Odgovor: Iz nekaterih krajev pridejo vprašanja, če se še morejo zahtevati potrdila. Temu je pripomniti, da v uredbi ni določen rok za izdajanje potrdil.

Pri zavodih je seveda z obzirom na omejeni čas, v katerem morajo dolžnike izročiti PAB, treba potrdila poskrbeti čim prej. Noben zavod pa po današnji uredbi ne more zavrniti potrdila, ker celo uredba sama predvideva, da se morejo terjatve tudi še po 31. januarju 1937 izročiti PAB.

Vprašanje 10: Od kedar je prekinjena zastara kmetjskih dolgov?

Odgovor: V današnjem članku o zastaranju terjatev so povedana glavna načela. Da ne bo pomot, se pa glede kmetjskih dolgov ugotovi tole: Kar ni bilo zastarano 20. aprila 1932, še vedno ni zastarano, dasi je poteklo za plačilo obresti že več kot tri leta. Obresti od 20. aprila 1929 se priblijejo h glavnici na dan 20. aprila 1932, ki se obrestuje glasom daljnih uredb spet naprej in ki po končnem obračunu za dan 26. septembra 1936 pride v amortizacijsko svoto, katero je odplačevati v anuitetah 12 let. Način odplačila je bil že pojasnjen v prejšnjih številkah „Kmetovalca“.

Društvene vesti.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani r. z. z. o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti § 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2. Slučajnosti.

Dne 28. marca 1937:

Podružnice: Otava-Sv. Vid, ob 15. uri v narodni šoli; Vransko, ob 8. uri v gostilni Križnik, Vransko; Kostivnica-Podplat, ob 9. uri v Gasilskem domu, Kostivnica.

Dne 29. marca 1937:

Podružnice: Lož, ob 9. uri v Gasilskem domu; Stara Fužina, ob 14. uri v prostorih sirarne v Stari Fužini; Škocjan pri Mokronogu, ob 8. uri pri g. Globevniku, Škocjan; Ponikva ob j. ž., ob 9. uri v stari šoli na Ponikvi; Jarenina, ob 8. uri v posojilniški dvorani v Jarenini; Krška vas, ob 14. uri v Gasilskem domu v Krški vasi; Sv. Križ pri Kostanjevici, ob 8.30 uri pri tajniku Pisansky; Nova Cerkev, ob 8. uri v osnovni šoli

v Novi Cerkvi; Dole pri Litiji, ob 14. uri pri Vrtačnik Josip, Dole št. 2; Zg. Tuhinj, ob 11. uri pri Vidu Žanba, Zg. Tuhinj št. 25.

Dne 4. aprila 1937:

Podružnice: Majšperg pri Ptuj, po rani sv. maši v gostilni Švaršnik; Vrhnika, po rani sv. maši v gostilni Turšič; Slov. Bistrica, ob 10. uri v hotelu „Beograd“; Iška vas, ob 14. uri pri načelniku Miha Vrenku; Središče ob Dravi, ob 8. uri v narodni šoli v Središču; Ščavnica pri Trebnjem, ob 14. uri pri Novaku A., Kačje selo št. 14; Sv. Marjeta ob Pesnici, ob 7.30 v narodni šoli pri Sv. Marjeti.

Dne 5. aprila 1937:

Podružnica: Mokronog in okolica, ob 14. uri pri načelniku Zupančič Fr., Rakovnik.

Dne 11. aprila 1937:

Podružnice: Trbovlje, ob 8. uri v narodni šoli; Leskovec v Halozah, ob 8. uri v gostilni Pinterič, Leskovec; Sv. Ana v Slov. Gorici, ob 15. uri pri načelniku Ledineku.

Dne 18. aprila 1937:

Podružnica: Ivajnkovci, ob 14. uri v Ivajnkovski dvorani.

Književnost.

Josip Priol: Škropljenje sadnega drevja.

Pisec knjige, priznani sadjarski strokovnjak, je podal na 85 straneh priročne knjižice v zgoščenih oblikah vse, kar mora praktični sadjar vedeti o škropljenju raznih vrst drevja, zaščitnih sredstev in orodja. Posebna odlika knjige je, da je pisana na podlagi dolgoletnih izkušenj in poskusov na sadjarski šoli v Mariboru in je prikrojena posebnim vremenskim prilikam, zlasti obilnim padavinam, ki jih imamo v Sloveniji.

Knjiga vsebuje 45 slik in ima obdelano gradivo smoteno razdeljeno, tako da bo vsak sadjar takoj našel nasvet, ki ga bo mogel s pridom vporabiti v svojem sadonosniku.

Častitajoč piscu na res uspelem delu, priporočamo nabavo knjige vsakemu sadjarju. Knjigo je založilo „Sadjarsko in Vrtnarsko društvo za Slovenijo“.

Rejec malih živali, glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani, številka za marec je izšla. Pri listu, ki ga urejuje šolski upravitelj g. Inkret, sodeluje veliko število priznanih strokovnjakov. Tretja številka vsebuje sledeče članke: O metiljavosti koz. — Uporaba D-vitamina pri reji malih živali. — Umetna koklja. — Topla greda za piščance. — Plimetke, dobre zimske jajčarice. — Pregled nesnosti štajerke. — Naš hlev. — Spoznavanje ovčje volne. — Skrbi in ugibanja kozjerejcev. — Kanarčki se ženijo. — Navodila za naše gospodinje. — Za smeh in kratek čas. — Kozlovska ofenziva. — Razpis nagrad. — Društvene vesti. — Drobiž. — Po tujem svetu. — Književnost. — Tržne cene. — Vsak mesec ena itd.

List stane letno 30 Din, za inozemstvo 40 Din in se naroča v Ljubljani, Korunova ulica 10.

Nalezljivo sramnično vnetje

in kužno zvrženje pri kravah škoduje tudi mlečnosti. Odvračevalno sredstvo „Bissulin“. Dobiva se samo na živinozdravniški recept. Najmanje tvorniško pakovanje 25 svečic. Nepokvarljivo, brez duha, nestrupeno.

Proizvajalec: H. Trommsdorff, Chem. Fabrik Aachen.

Zastopnik: „LYKOS“, Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

Travniška brana

LB 1	54 zob	130 × 120 cm
LB 5	66 zob	170 × 160 "
LB 2	96 zob	200 × 190 "

dobavlja po ugodnih cenah:

Osiječka ljevaonica i tvornica strojeva, Osijek

Zastopnik:

PETAR KNEZY, Novi Sad

SADNO DREVJE IN TRTE

iz združenih drevesnic in trtnic Kmetijske družbe v Ljubljani in Slov. Konjicah

Glej obširni cenik v 2. števil. Kmetovalca z dne 15. februarja 1937.

V zalogi so še:

Jablane
visoke in pritlične

hruške
samo visoke
(žlahtne in moštne)

črešnje
samo visoke

višnje
samo pritlične

orehi
visoki

Trte cepjenke in korenjake raznih vrst **naročite naravnost**
pri KMETIJSKI PODRUŽNICI V SLOV. KONJICAH.

Zavarujte sadno drevje in vinograde
proti boleznim in škodljivcem z uporabo preizkušnih škropiv!

NOSPRASIT

kombinirano sredstvo za istočasno zatiranje škodljivcev, ki objedajo zelene dele kulturnih rastlin in odvrčanje bolezni, kakor škrlupa, gnilobe in plesnobe v sadjarstvu in peronospori v vinogradništvu.

ARESIN APHIDON

apneni arseniat kot dodatek bordoški ali kalifornijski brozgi proti raznim grizočim škodljivcem.

SOLBAR

za zimsko in letno škropljenje proti raznim ušem in slično, proti slivnemu kaparju 1‰, proti drugim kaparjem 1½–2‰, proti krvavi uši 2‰ in proti listnim ušem ½‰–1‰.

ARBACOL-

proti plesnobi na jabolkah in breskvah, proti kodravosti breskve in vinske trte, proti gnilobi (moniliji) in plesnobi obče.

ZELIO-

lepivo proti malemu pedicu, mravljam in drugim zajedavcem.

pasta za zatiranje voluharja.

Zahtevajte obširna navodila:

„JUGEFA“ k. d.
ODD. ZA ZAŠČITO RASTLIN

Ta in vsa druga sredstva se dobe:
Kmetijska družba v Ljubljani in vseh njenih skladiščih.

Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70x50 cm s primernim obešalom in okvirjem. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim opisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 100.--.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257.

Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije

LETA 1828

izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotovža)

SADJARJI

Le z zimskim zatiranjem drevesnih škodljivcev in bolezni do-
sežete obilno in zdravo sadje.

Škropite sadno drevje z našimi preizkušenimi in znanimi
[karbolineji]

Avenarius-DENDRIN 8—10%

NEO-DENDRIN 4—5%

1 kg Neo-Dendrina je tako učinkovit kot 2 kg Dendrina,
zato velik prihranek v ceni, tovarnini in posodi.

V zalogi pri

Kmetijski družbi in njenih skladiščih

Avenarius tvornice Maribor

Krompir brez gnojenja z NITROFOSKALOM-II

rodi malo in slabo, ter kakovostno nima onega okusa in tudi ni tako trpe-
žen kot krompir gnojen z NITROFOSKALOM-II. Na 1 kat. jutro je potrebno
250—300 kg tega polnovrednega gnojila.

Če hočemo v pozni pomladi ali tekom poletja dvigniti rast zaostalim kulturam,
uporabljamo „40% sečnino“ in „16% apneno sečnino“, ki sta naši dve do-
mači dušični gnojili in nadomeščata popolnoma slična inozemska gnojila.

Naročajte potom **KMETIJSKE DRUŽBE** od

TVORNICE ZA DUŠIK D. D. RUŠE

Prepričali smo se preteklo leto,
da je najboljše in najekonomičnejše škrop-
ljenje sadnega drevja

z žvepleno apneno ali bakreno apneno brozgo
z dodatkom

apnenega arsenata
„Schering“

(Meritol za škropljenje.)

Škropite točno po predpisih in v določenem času.

S takim škropljenjem pridelate mnogo zdravega
in nečrvicega sadja.

Stavite na debela lepljive pasove. Uporabljajte
lepak za gosenice „Schering“.

Zahtevajte prospekte!

Vsa sredstva se dobivajo pri:

Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

SCHERING - KAHLBAUM

kemične tovarne Berlin.

Zastopstvo za Jugoslavijo:

ZAGREB, Kralja Petra trg 9

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica št. 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsako-
vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut,
borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste,
eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila
v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

Mestna hranilnica ljubljanska

Nove vloge Din 50,000.000.—

Oproščene vloge, prene-
šene na nov račun „ 60,000.000.—

Skupno stanje
novih vlog Din 110,000.000.—

Nove vloge vsak čas izplačljive

Obrestna mera do 5%.

Za vse vloge jamči mestna občina ljubljanska.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“!

„NOVOST“

V PREHRANI NAŠE DOBE JE:

NAŠ ČAJ

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004 **stavlja v promet:**

KMETIJSKA DRUŽBA r. z. o. z. V LJUBLJANI

Oglasi v „Kmetovalcu“ imajo uspeh!

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 2 ogl. takse
 $\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 5 " "
 $\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 5 " "

$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 " "
 $\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 " "

1 cela stran = Din 1600 + Din 60 +
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 2 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključi sprejemanje oglasov za prihodnje številko.

Jajca za valjenje

od velikih sivo grahastih Plymouth-kokoši, komad 2 Din, od črnih puranov komad 4 Din. Kazpošilja: August Kuhar, Vevče, pošta: Dev. Mar. v Polju. 22

Rumene Orpington peteline

in valilna jajca od večkrat premovanega rodovnika ima na prodaj: Graščina Neukloster, p.: St. Peter v Sav. dolini. 18

Cepljene trte

in vkorenjene divjake ter sadna drevesa nudi I. trsničarska zadruga v Sloveniji. Pošta Juršinci pri Ptuj. Zahtevajte cenik! 9

Šivalne stroje „Singer“, „Pfaff“

samo malo rabljene (ženske, krojaške, čevljarke) in kolese, ki odgovarjajo popolnoma novim, po neverjetno nizki ceni kupite lahko edino pri tvrdki: „Promet“ v Ljubljani, nasproti Križevniške cerkve. Tudi ob nedeljah dopoldne. 71

Dva valilnika

po ceni naprodaj, popolnoma nova, sistem „Nickerl“ za 240 latic in 80 latic z vsemi potrebnimi pripravi (termometer, vlagomer, svetilke itd.). Dalje umetna škola še nerabljena prodaj: Ivan Urek, posestnik, Globoko pri Brežicah. 6

Vinsko trsje

prilagojenih sort, korenjake in sadno drevje nudi trsnica in drevosnica: Janez Ceh, Sv. Boštanj v Slov. goricah. 12

Ženitev!

Soliden, 33 let star poljedelec v Varaždinu, išče simpatično delavno dekle, neomadeževane preteklosti, 23 do 27 let staro, z malo doto radi ženitve. Ponudbe s fotografijo, katera se diskretno vrne, poslati na Upravo „Kmetovalca“, Ljubljana, Novi trg 3. 17

SEMENSKI OVES

debelozrnati ječmenovec švedskega izvora, zajamčeno kaljiv, nudi najceneje, dokler kaj zaloge

tvrdka A. VOLK

Ljubljana, Resljeva cesta 24

Prima sladko seno

ima na prodaj 2 vagona Franc. Deu, Srednja vas, pošta: Begunje pri Lescah. 19

Vsakovrstno prejo

sprejema tkalnica „Krosna“ v Ljubljani, Zrinjskega cesta 6. Sprejdi lan, konoplo ali volno in pošlji v tkanje. 67

Lep bik

pinzgavec, 18 mesecev star, na prodaj: Peter Porenta, Stara Loka 57, p.: Škofja Loka. 16

Sadno drevje

in cepljene trte različnih sort ima za oddati: Drevosnica Ferle Janko, Svibno p. Radeče pri Zidanem mostu. — Pišite po naš cenik. 64

Dostmrtna preskrba!

Iščem starega posestnika, kateri odda svoje posestvo v oskrbo ali užitek varčnemu gospodarju, ki mu nudi zato popolno dosmrtno oskrbo. Ponudbe na Upravo Kmetovalca v Ljubljani. 21

Gozdne sadike,

raznovrstne, posebno listovce, ima po nizkih cenah naprodaj sreski šumarski referent v Mariboru. — Zahtevajte cenik! 10

ČEBELARJI!

Košnice, okvire, umetno satje, sita za med in vse ostalo čebelarstvo orodje izdelujemo. Ilustriran cenik pošiljamo brezplačno.

L. RIZMANN

Novi - Vrbas, (Bačka)

Kmetovalci in trgovci!

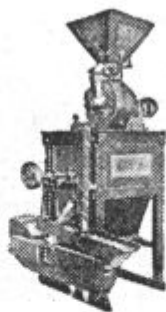
V interesu vsakega je, da si nabavi najnovejši „Irus“ mlin, kateri je nemški izdelek izdeluje se v raznih velikostih. Z „Irus“ mlinom lahko čisti e prah in plevel pri žitu in meljete vse vrste zita v izvaren redno fino moko, bodisi pšenica ali koruzni zdrob (gres). Za obratovanje mline odgo-varja vsaka sila ali motor, kateri služi za obratovanje gospodarskih strojev.

Skladišče in samoprodaja:

Turnšek Štefan

poštni predal 86

Ljubljana, Aleševčeva št. 24

Razveselite svojo ženo

in ji naročite ženski list „Žena in dom“. Četrtneta naročnina za 12 števil in 10 prilog za kroje in ročna dela je 18 Din. Pišite upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k, da Vam pošlje eno številko brezplačno na ogled.

Kneippovo knjigo

„Zdravilna zelišča“ mora imeti vsaka družina. Dobite jo pri založbi „Žena in dom“, Ljubljana, Dalmatinova 8/k za 30 Din. Če ste naročnica „Žene in doma“, jo dobite za 15 Din.

1400 nasvetov

za žene, za dom in gospodinjstvo dobite za 30 Din. Če ste naročnica „Žene in doma“, jo dobite za 15 Din. Knjigo naročite pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

Kako si zgradite svoj dom

Vam pove knjiga „Naš dom“, ki stane s slikami samo 30 Din. Naročnice „Žene in doma“ jo dobe za polovično ceno. Naroča se pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

Za pridne roke

imamo knjigo za kvačkana in pletena ročna dela, ki ima polno vzorcev in slik. Knjigo naročite pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k. Stane samo 30 Din. Naročnice „Žene in doma“ jo dobe za polovično ceno.

Samo za žene

je knjižica „Regulacija rojstev“, ki jo je spisal zdravnik dr. Karel Petrič. Stane 30 Din. Naroča se pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k. Naročnice „Žene in doma“ jo dobe za polovično ceno.

Ali otroka res štoklja prinese

je naslov knjigi, ki jo mora brati vsaka mati. Stane 30 Din. Naroča se pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k. Naročnice „Žene in doma“ jo dobe za polovično ceno. 20

Umetno valjenje jajc

sprejme vsako množino: Perutninarstvo „Niko“ v Poljanah pri St. Vidu nad Ljubljano. Cene zmerne, izvalitev strokovna in pravilna. 15

ŠPEDICIJA

TURK

LJUBLJANA

prevzema:

OCARINJENJE

vsakovrstne robe hitro in po najnižji tarifi. — Vse informacije brezplačno. — Telefon interurban 24-59. — Vilharjeva cesta 33 (nasproti nove carinarnice).

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi kot tudi z avtomobili. — Telefon int. 21-57. — Masarykova c. 5 (nasproti tovarnega kolodvora).

Sadjarji!

spomladansko škropljenje

ARBORIN

Dolgoletna izkušnja Vam jamči za povsem zanesljiv uspeh. — Na lepi rasti spomladi in poleti, na zdravem in lepem sadju v jeseni boste imeli svoje zadovoljstvo. — Arborin stalno kontrolirajo pristojne kmetijske poskusne in kontrolne postaje.

„CHEMOTECNA“ družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Nadalje priporočamo sadjarjem prvovrstno cepilno smolo znamke „CHEMOTECNA“.

Arborin in cepilna smola v zalogi tudi pri KMETIJSKI DRUŽBI in njenih skladiščih.

Ve **Veliko noč** *rabite lahko obutev*

74295-10

Novost! Eleganten troleur-čevlji iz tif. tisa, z lepim okrasom v zeleni in rjavci barvi. Elastično podstavljen gum. podplat. Stanejo samo Din 59.-

59

12

45380-04

Za lepe dreve, najprikladnejši in najcenejši otroški platnasti čevlji z usnjatim podplatom. Od štev. 19-26 Din 12.-, od 26-35 Din 15.-

29

2962-44863

Lahke in močne otroške sandale z najboljšega materiala in usnjatim podplatom. Stanejo samo Din 29.-

129

2325-44793

Zadnji model elegantnih čevljev iz semisa s špango, z lepim okrasom, usnjatim podplatom in polvisokom petom. Stanejo Din 129.-

59

5842-05

Otrokom za svadbo priliko, lakaste čevlje s špango. Od štev. 27-30 Din 59.-, od 31-34 Din 69.-

59

2967-44800

Udobne in lahke moške sandale z usnjatim podplatom in gumijastom petom Din 59.-

129

2305-64231

Elegantne čevlje za sprehode in obiske od črnega semisa z usnjatim podplatom in polvisoko peto Din 129.-

129

5305-09

Za elegantno damo! Čevlji iz semisa z visoko peto in lepim okrasom. Din 129.-

79

2927-44884

Najnoviji spomladanski model za gospode, iz finega perforiranega boksa in z močnim usnjatim podplatom Din 79.-

5927-44827

Elegantni moški polčevlji iz finega telesa boksa s usnjatim podplatom in gumijastom petom. Črne ali rjave Din 109.-

109

89

937-64842

Trpečni moški čevlji iz močnega boksa s gum. podplatom. Brez okrasa Din 79.-

Bata